

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการของชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไป
ประเทศที่สาม กรณีศึกษา: ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาตรีวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณบดีวิทยาลัยการศึกษาคอนเน็อง ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการของชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปประเทศที่สาม กรณีศึกษา: ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยพะเยา

(ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัถ)

คณบดีวิทยาลัยการศึกษาคอนเน็อง

พฤษภาคม 2555

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ได้มาจากความกรุณาให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณท่าน พลตำรวจตรี สุรเชษฐ์ โทบุญญานนท์ ตำแหน่ง ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงราย พันตำรวจเอก ภาณุ คุณเจริญ ตำแหน่ง ผู้กำกับการตำรวจภูธร เชียงแสน และพันตำรวจเอก ปิติ นิธินนทเศรษฐ์ ตำแหน่ง ผู้กำกับการตำรวจตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดเชียงราย ที่ให้คำแนะนำตรวจสอบชี้แนะ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้อุปถัมภ์พหุชนิเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อาจณรงค์ เวียงมูล

ชื่อเรื่อง	ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการของชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปประเทศที่สาม กรณีศึกษา: ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
ผู้ศึกษาค้นคว้า	อาจณรงค์ เวียงมูล
ที่ปรึกษา	ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ร.ป.ม. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการของชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปประเทศที่สาม และศึกษาแนวทางในการป้องกัน ผลักดันผู้อพยพชาวต่างด้าวในการเดินทางไปประเทศที่สาม ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือ และข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเชียงแสน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการอพยพหลบหนี คือ 1) ปัจจัยผลักดันหรือพื้นที่ต้นทางพบว่า ผู้อพยพส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีความเป็นอยู่ที่ลำบาก รายได้ไม่เพียงพอต่อการอยู่อาศัยในชีวิตประจำวัน 2) ปัจจัยระหว่างกลาง พบว่า ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง 100,000-200,000.-บาท สภาพพื้นที่เดินทางโดยทางเท้า และทางเรือ ใช้เวลา 15-21 วัน อุปสรรคคือความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และไข้ป่า สัตว์มีพิษ และถูกคุกคามทางเพศ 3) ปัจจัยดึงดูด หรือ พื้นที่ปลายทาง ประเทศที่สามจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คือ ประเทศเกาหลีใต้ ส่วนแนวทางป้องกันและผลักดัน คือ เพิ่มความเข้มงวดการตรวจตราทางน้ำและแนวชายแดนลงโทษผู้รับจ้างหรือผู้นำทางสถานหนัก

Title FACTORS EFFECTING ON PROCESS OF THE FOREIGN COUNTRY THAT IS PASSED TO THIRD WORLD COUNTRIES: A CASE STUDY OF NORTH KOREAN REFUGEES AT CHIANG–SEAN DISTRICT, CHAING RAI PROVINCE

Author Artnarong Wiangmun

Advisor Dr. Sunthon Khlaium

Academic Paper Independent Study M.P.A. in Public Policy, University of Phayao, 2012

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the factors effecting on process of the foreign country that is passed to third world countries and guidelines for prevention and push foreigners to third countries: A case study of North Korean refugees at Chiang–Sean District, Chiang Rai province. The researcher interviewed Korean refugees and police officers at Chiang–Saen Police station. The study revealed the findings as follow: 1) Driving factor or original destination lacks of the most immigrants are poor and income of them is no sufficient to cover necessary daily expenses. 2) Intermediate factor or drawback is that a cost of approximately 1000,000 to 200,000 Baht by walk and boat takes about 15 – 21 days, the barriers about safety in life and property during the trip and malarial poison animals and threatened sexual assaults. 3) Pull factors or destination area is expectation of Korean refugees fleeing into the third country to improve the quality to life in South Korea. The result of this study recommended and prevention approach is to add strength and drive to the border patrol activities and more.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
บริบทของประเทศเกาหลีเหนือ.....	6
ความเป็นมาของผู้อพยพชาวต่างด้าวสัญชาติเกาหลีเหนือ	8
แนวคิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยคนต่างด้าว	11
แนวคิดเกี่ยวกับกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ	12
แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจ.....	16
แนวคิดทฤษฎีความต้องการของมนุษย์.....	18
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต	20
แนวคิดทฤษฎีการอพยพย้ายถิ่น.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย	38
3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย	42
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	42
ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้อพยพชาว เกาหลีเหนือ	45
ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจเชียงใหม่ เชียงรายในการป้องกันผลักดันชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่าน ไปประเทศที่สาม กรณีศึกษา : ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือ ในเขตพื้นที่ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย	49
5 บทสรุป	57
สรุปผลการวิจัย	57
อภิปรายผลการวิจัย	61
ข้อเสนอแนะ	64
บรรณานุกรม	65
ภาคผนวก	68
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	69
ภาคผนวก ข แผนที่เส้นทางการหลบหนีเข้าเมืองและผู้อพยพ	72
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า	76

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	42
2	แสดงผลการศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้อพยพ ชาวเกาหลีเหนือด้านปัจจัยผลักดัน	45
3	แสดงผลการศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้อพยพ ชาวเกาหลีเหนือด้านปัจจัยแทรก	49
4	แสดงผลการศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้อพยพ ชาวเกาหลีเหนือด้านปัจจัยดึงดูด	51
5	แสดงผลการสัมภาษณ์แนวทางการป้องกันและผลักดันชาวต่างด้าว	53

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 ลำดับความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์ (Maslow, 1954: 35–47).....	18
2 ปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่น.....	30
3 สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย.....	38

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคที่มีประเทศเพื่อนบ้านล้อมรอบตลอดแนวชายแดน และเป็นจุดหมายของการโยกย้ายถิ่นฐานหลายรูปแบบ ประเทศไทยจึงประสบกับปัญหาการลักลอบเข้าเมืองหรือเข้ามาในประเทศไทยโดยผิดกฎหมาย โดยหลายปีที่ผ่านมาผู้ลักลอบเข้าเมืองส่วนใหญ่มักจะเป็นประชากรของประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดกับประเทศไทย เช่น พม่า ลาว เขมร กัมพูชา จีน มาเลเซีย เป็นต้น ซึ่งปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองถือเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่กระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศ เช่น ปัญหาแรงงานต่างด้าว ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาโรคติดต่อ ปัญหาการค้ามนุษย์ และปัญหาการแย่งใช้ทรัพยากรภายในประเทศ ส่วนปัญหาความมั่นคงภายนอกประเทศคือ ผลกระทบความขัดแย้งระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้

และนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 ประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาการลักลอบเข้าเมืองหรือเข้ามาในประเทศไทยของประเทศเพื่อนบ้านที่ยังไม่เคยประสบเหตุการณ์เช่นนี้มาก่อน ประเทศที่กล่าวถึงนี้ ก็คือ การลักลอบเข้าเมืองหรือเข้ามาในประเทศไทยของชาวเกาหลีเหนือ ส่วนสาเหตุการอพยพเข้าประเทศนั้นไม่มีผู้ใดสามารถคาดเดาเหตุการณ์นี้ได้ เนื่องจากว่าประเทศไทยกับประเทศเกาหลีเหนือไม่ได้มีชายแดนติดต่อกันเหมือนพม่า ลาว เขมร หรือมาเลเซีย มีหน้าซ้าเกาหลีเหนือกับไทยยังห่างไกลกันนับพันๆ กิโลเมตร อีกทั้งยังมีพินดินประเทศจีนทั้งประเทศขวางกั้นอยู่ยากที่จะมีใครเดินทางผ่านมาโดยมิได้ผ่านการตรวจของเจ้าหน้าที่ของประเทศต่างๆ ได้ จากสถิติจำนวนผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของชาวเกาหลีเหนือในประเทศนับแต่ปี พ.ศ.2546 มีคนชาวเกาหลีเหนือเดินทางลักลอบออกนอกประเทศผ่าน จีน เข้า ไทย โดยผิดกฎหมายกว่า 2,000 คนแล้ว

ประเด็นที่ผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ของชาวเกาหลีเหนือ เพื่อขอลี้ภัยจากแผ่นดินเกิด กลายเป็นประเด็นปัญหาระดับโลก เนื่องจากประเทศมหาอำนาจ คือ สหรัฐอเมริกา ได้ผ่านกฎหมายพิเศษเพื่อรับผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือ จากเหตุด้านสิทธิมนุษยชนเมื่อปี 2548 ซึ่งเส้นทางของการเดินทางเข้าประเทศมหาอำนาจ จะต้องเดินทางมาจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเดินทางผ่านประเทศไทย ที่เข้าข่ายเป็น “ต้นทาง” ของการเดินทางในการลี้ภัย รวมทั้งประเทศญี่ปุ่น ที่ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานช่วยเหลือชาวเกาหลีเหนือ

ลี้ภัยขึ้นในรูปของเอ็นจีโอ จึงทำให้ประเทศไทยมีชาวเกาหลีเหนือที่ขอลี้ภัย ตกค้างอยู่ในประเทศไทย จำนวน 300-500 คน ที่รอการเดินทางไปสู่ประเทศที่ 3 และยังมีชาวเกาหลีเหนืออีกมากกว่า 5,000 คน ที่พักพิงอยู่ตามพรมแดนจีน-พม่า และ จีน-ลาว เพื่อรอคอยการเดินทางมายังประเทศไทย ชาวเกาหลีเหนือที่ตกค้างอยู่ในประเทศไทยเหล่านี้ อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ประเทศไทยจะต้องเสียงบประมาณในการดูแลบุคคลเหล่านี้ เป็นเงินงบประมาณจำนวน 13,500 - 22,500.-บาท/วัน โดยเป็นค่าใช้จ่ายในด้านอาหาร ที่พัก และความเป็นอยู่ ตามหลักมนุษยธรรม รวมทั้งเสียงบประมาณในการจัดการตั้งแต่ส่งไปศาลส่งไปกักตัวและส่งออกนอกประเทศ รวมทั้งต้องเสียงบประมาณในการเฝ้าระวังเรื่องโรคติดต่อ เป็นต้น ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ล้วนมีผล กระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทย ซึ่งปัญหาความมั่นคงที่เกิดขึ้นในยุคใหม่มีความซับซ้อนมากขึ้น และเมื่อเกิดปัญหาขึ้นแล้ว ก็อาจจะคลี่คลายหรือทวีความรุนแรงได้ในระยะเวลาอันสั้น จึงต้องมีการศึกษาข้อมูลเพื่อนำไปวางแผน ในการเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตในลักษณะยืดหยุ่น ทันเวลา และครอบคลุมปัญหาที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่อยู่ทางตอนเหนือสุดของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีแนวชายแดนติดต่อกับหลายประเทศ เช่น พม่า จีน ลาว นอกจากนี้ยังเป็นประตูสู่ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ จากลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวจึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย และจุดสำคัญที่มีเหตุการณ์ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของชาวเกาหลีเหนือ โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนประเทศไทยด้าน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยมีหน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบเหตุการณ์ของผู้หลบหนีเข้าเมือง คือ ตำรวจภูธรจังหวัดเชียงราย สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่ตรวจค้น สกัดกั้น ป้อนกัน และปราบปราม ผู้ลักลอบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและสถานการณ์การหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ คือ นับตั้งแต่เริ่มปรากฏมาตั้งแต่ต้นปี 2546 เป็นต้นมา มีชาวเกาหลีเหนือหลบหนีเข้ามาด้านอำเภอ เชียงแสน จังหวัดเชียงราย จนถึงปัจจุบันนี้ มีชาวเกาหลีเหนือจำนวน ๒ - ๓ แสนคนลักลอบเข้าทางประเทศจีนเพื่อ พักคอยรอเดินทางไปประเทศเกาหลีใต้ หรือประเทศที่สาม

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้อพยพชาวเกาหลีเหนือ โดยมีหน้าที่ สอบสวน สืบสวน ส่งฟ้องศาล ด้วยความเกี่ยวข้องในหน้าที่แล้ว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้ลี้ภัยเกาหลีเหนือ เริ่มจากกระบวนการต้นทาง ปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ชาวเกาหลีเหนือเหล่านั้น และอุปสรรคที่จะต้องประสบ ระหว่างการเดินทางอาจจะต้องพบเจอกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันและผจญอันตรายถึงแก่ชีวิต ในการเดินทางผ่านเส้นทางเข้าออกประเทศต้นทางคือเกาหลีเหนือ จนมาถึง

พื้นที่ปลายทาง คือ ท่าเรือธรรมชาติ เขตอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เพื่อให้ทราบปัจจัยที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นของชาวเกาหลีเหนือสู่ดินแดนไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการของชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปประเทศที่สาม กรณีศึกษา: ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการป้องกัน ผลักดันผู้อพยพชาวต่างด้าวในการเดินทางไปประเทศที่สาม กรณีศึกษา: ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัย นั้น ได้กำหนดประชากรที่ให้ข้อมูล รวมทั้งสิ้น 37 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือ ในพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 27 คน เป็นชาย 10 คน และหญิง 17 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานผู้อพยพหลบหนีเข้าเมือง ในพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ได้แก่ข้าราชการตำรวจในเขตสถานีตำรวจภูธรเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยฉบับนี้ต้องการศึกษาในประเด็น ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้ลี้ภัยเกาหลีเหนือ ที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของชาวเกาหลีเหนือที่อพยพเข้าสู่เขตอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ตามทฤษฎีการย้ายถิ่นของลี (Lee's Theory) ซึ่งได้แก่

- 1) ปัจจัยผลักดัน หรือพื้นที่ต้นทาง
- 2) ปัจจัยระหว่างกลาง หรืออุปสรรคที่แทรกอยู่
- 3) ปัจจัยดึงดูด หรือ พื้นที่ปลายทาง

และศึกษาหาแนวทางในการป้องกัน ผลักดันผู้อพยพชาวต่างด้าวในการเดินทางไปประเทศที่สาม กรณีศึกษา: ผู้ลี้ภัยเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาและเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เจาะลึกในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล ในระหว่างเดือน มิถุนายน 2554 – เดือนมีนาคม 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

ประชากร หมายถึง ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติงานในสถานีตำรวจภูธรเชียงแสนจังหวัด เชียงราย

ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมือง หมายถึง ชาวเกาหลีเหนือที่อพยพหลบหนีสู่ดินแดนไทยโดย ผิดกฎหมาย

กระบวนการอพยพหลบหนีเข้าเมือง หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของผู้อพยพ ชาวเกาหลีเหนือที่อพยพเข้าสู่เขตอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัย ผลักดัน หรือพื้นที่ต้นทาง ปัจจัยระหว่างกลาง หรืออุปสรรคที่แทรกอยู่ ปัจจัยดึงดูด หรือพื้นที่ ปลายทาง

ปัจจัยผลักดัน หรือพื้นที่ต้นทาง หมายถึง ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ เช่น ความยากจน รายได้, ความต้องการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งการเข้าไม่ถึงสวัสดิการของรัฐ ของผู้อพยพชาวเกาหลีเหนือในการดำรงชีวิตอยู่ในถิ่นฐานบ้านเกิด ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ เกิดการย้ายถิ่น

ปัจจัยระหว่างกลาง หรืออุปสรรคที่แทรกอยู่ หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง พื้นที่ เดินทาง ระยะทางจาก ต้นทาง-ปลายทาง ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และอุปสรรค ต่าง ๆ เช่น บุคคลในการนำทาง, สุขภาพ เป็นต้น ของผู้อพยพชาวเกาหลีเหนือในการประสบกับ เหตุการณ์ระหว่างการย้ายถิ่น และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การย้ายถิ่นประสบความสำเร็จและ ล้มเหลว

ปัจจัยดึงดูด หรือ พื้นที่ปลายทาง หมายถึง ความคาดหวังในการมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงของชีวิต มีความมีอิสระในชีวิต (ประชาธิปไตย) ของผู้อพยพชาวเกาหลีเหนือใน การประสบกับเหตุการณ์ระหว่างการย้ายถิ่น และเป็นสาเหตุสำคัญที่เป็นแรงดึงดูดทำให้เกิด การย้ายถิ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อนำผลการศึกษาไปวางแผนในการป้องกันการอพยพ ของผู้ลี้ภัยเกาหลีเหนือ ที่อพยพเข้าสู่เขตอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของทางราชการ ที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานของทหาร ตำรวจ และหน่วยงานฝ่ายปกครอง
3. นำผลที่ได้จากการศึกษา เป็นข้อมูลในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และวางนโยบายการทำงานเชิงรุกในองค์กร และเป็นประโยชน์กับหน่วยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานผู้อพยพชาวเกาหลีเหนือ

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการของชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปประเทศที่สาม กรณีศึกษา: ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. บริบทของประเทศเกาหลีเหนือ
2. ความเป็นมาของผู้อพยพชาวต่างด้าวสัญชาติเกาหลีเหนือ
3. แนวคิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยคนต่างด้าว
4. แนวคิดเกี่ยวกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ
5. แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจ
6. แนวคิดทฤษฎีความต้องการของมนุษย์
7. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
8. ทฤษฎีเกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่น
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. สรุปกรอบแนวคิด

บริบทของประเทศเกาหลีเหนือ (North Korea)

ประเทศเกาหลีเหนือ (North Korea) หรือมีชื่ออย่างเป็นทางการว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (Democratic People's Republic of Korea) เป็นรัฐในภูมิภาคเอเชียตะวันออก มีพื้นที่ครอบคลุมส่วนเหนือของคาบสมุทรเกาหลี มีพรมแดนทางใต้ติดกับประเทศเกาหลีใต้ซึ่งเคยเป็นรัฐเดียวกันจนถึงปี พ.ศ.2489 ส่วนพรมแดนทางทิศเหนือ ส่วนใหญ่ติดกับประเทศจีน และบางส่วนติดต่อกับประเทศรัสเซีย พื้นที่ประเทศเกาหลีเหนือมีเนื้อที่ใหญ่เป็นที่ 3 ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก มีพื้นที่โดยประมาณ 120,540 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 55 % ของคาบสมุทรเกาหลี พื้นที่ประกอบไปด้วยทั้งที่ราบชายฝั่งทางทะเล และที่ราบภูเขา รวมทั้งพื้นที่ว่างเปล่าที่แห้งแล้งมากมาย จำนวนประชากรภายในประเทศมีทั้งหมดราว 25.8 ล้านคน (พ.ศ. 2544) คิดเปรียบทางแล้วประชากรเฉลี่ย 191 คนต่อตารางกิโลเมตร

ประชากรส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจาก มองโกลอยด์ มีลักษณะรูปร่างสันทัด ตาชั้นเดียว ผมเหยียดตรง ผิวเหลือง

สภาพทางภูมิประเทศ มีโครงสร้างและลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงและแอ่งที่ราบสูง สลับกันไป การไหลของแม่น้ำจะไหลลาดเทจากทิศตะวันตกไปยังตะวันออก

สภาพภูมิอากาศ แบบภูมิอากาศแบบมรสุมแต่จะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมฤดูหนาวมากกว่าปกติ เพราะอยู่ใกล้ศูนย์กลางความกดอากาศสูง ทำให้ในฤดูหนาวมีอุณหภูมิที่ต่ำมาก ทำให้ในบางพื้นที่ทำให้เกิดหิมะตก อุณหภูมิส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้มีความแตกต่างกันมากทางภาคเหนือและทางตะวันออกเฉียงเหนือและทางใต้มีอุณหภูมิเท่ากับ 0 องศาเซลเซียส ตอนปลายคาบสมุทรจะมีอากาศประเภทอบอุ่น

สภาพทางการเมืองและการปกครอง เกาหลีเหนือปกครองประเทศด้วยระบอบการปกครองระบอบสังคมนิยม มีศูนย์กลางการปกครองที่เมืองเปียงยางซึ่งเป็นเมืองหลวง

ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ มีพื้นที่การเกษตรค่อนข้างน้อยเนื่องจากสภาพภูมิแห้งแล้งและหนาวเย็น การทำการเกษตรจะแบ่งเป็น

1. การทำป่าไม้ เป็นป่าไม้เนื้ออ่อนส่วนใหญ่ทำในเขตภาคเหนือ
2. แร่ธาตุ ทำถ่านหิน ใกล้กับเมืองหลวง
3. การทำประมง ทำในบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก
4. การทำอุตสาหกรรม มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว
 - ทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือรอบนอกเมืองเปียงยางมีการทำอุตสาหกรรมเหล็กกล้า ทอผ้า
 - ทางภาคตะวันออกเฉียง มีที่เมืองสุนนัม วอนชาน มีอุตสาหกรรมทางปุ๋ยและเคมีภัณฑ์

สภาพสังคมและวัฒนธรรม ความระเบียบเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวันของชาวเกาหลีเหนือ อดีตเคร่งครัดทางประเพณีอยู่ แต่พอการเมืองเปลี่ยนไปเป็นแบบสังคมนิยม ทำให้ประเพณีบางอย่างสูญหายและถูกละทิ้งลงไปมาก

ภาษา ชาวเกาหลีส่วนใหญ่มีเชื้อชาติเกาหลีมีภาษาเกาหลีเป็นภาษาราชการ

ศาสนา สำหรับเรื่องศาสนา ทางเกาหลีเหนือไม่มีศาสนาประจำชาติแต่ไม่เคร่งเรื่องศาสนา ซึ่งเป็นสิทธิ์ส่วนบุคคลตั้งนั้นในปัจจุบันจึงมีวัดและภิกษุในพุทธศาสนา นอกจากนี้มีศาสนาขงจื้อและชอนตาเกียวยเป็นการผสมผสานระหว่างพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนา

การแบ่งเขตการปกครองในปี พ.ศ. 2547 ประเทศเกาหลีเหนือแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 จังหวัด (provinces) 3 เขตพิเศษ (special regions) และ 2 เมืองที่ได้รับการปกครองโดยตรง (directly-governed cities) ได้แก่

1. คังวอนโด
2. ซากัง-โด
3. พยองอัน-นัมโด
4. พยองอัน-บุกโด
5. รย้งกั๋ง-โด
6. ฮวางแฮ-นัมโด
7. ฮวางแฮ-บุกโด
8. ฮัมกยอง-นัมโด
9. ฮัมกยอง-บุกโด

ความเป็นมาของผู้อพยพชาวต่างด้าวสัญชาติเกาหลีเหนือ

จากสถิติ มีผู้อพยพชาวต่างด้าวสัญชาติเกาหลีเหนือ หลบหนีเข้าประเทศไทยอย่างไม่เป็นทางการ ตั้งแต่ปี 2546 ชาวเกาหลีเหนือที่ไม่สามารถทนความกดขี่ในรัฐบาลของรัฐบาลทหารได้ จะพยายามหนีออกนอกประเทศ ซึ่งหลายคนต้องจบชีวิตลงเพราะถูกทหารเกาหลีเหนือจับได้เสียก่อน กลุ่มคนที่โชคดีก็สามารถรอดตายมาได้

"ความยากจน" เป็นแรงจูงใจให้พวกเขาเสี่ยงข้ามน้ำข้ามทะเลมา โดยเฉพาะภายหลังองค์การสหประชาชาติ มีมติคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อประเทศเกาหลีเหนือ เนื่องจากปัญหานิวเคลียร์ อีกเหตุผลคือ การที่ประเทศเกาหลีใต้ มีนโยบายรับชาวเกาหลีเหนือ ไปตั้งถิ่นฐานในประเทศตัวเอง รวมถึงประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเป็นผลมาจากนโยบายที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือไปตั้งถิ่นฐาน (North Korean Human Rights Act of 2004) ในการหลบหนีออกนอกประเทศ แม้จะต้องมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมากถึงคนละ 150,000-200,000 บาท เพื่อแลกกับชีวิตใหม่และอิสรภาพที่ดีกว่าเสี่ยงเดินทางผ่านประเทศคอมมิวนิสต์คือเดิมที่ชาวเกาหลีเหนือ จะหลบหนีผ่านออกไปยังประเทศเวียดนาม แต่ภายหลังรัฐบาลเกาหลีเหนือ กัดดันรัฐบาลเวียดนามอย่างหนัก ว่า มีส่วนรู้เห็นและให้การช่วยเหลือ ทำให้เวียดนามต้องเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบชาวเกาหลีอพยพมากขึ้น จากนั้นได้ใช้มาตรการผลักดันชาวเกาหลีเหนือ กลับไปยังประเทศตัวเองมาโดยตลอดเช่นเดียวกับประเทศพม่า ลาว ซึ่งตามหลักทั่วไปจะใช้นโยบายส่งกลับเช่นกัน หากพบชาวเกาหลีเหนือลักลอบข้ามแดนเข้ามา

ซึ่งเมื่อถูกส่งกลับ ผู้อพยพเหล่านั้น จะถูกตั้งข้อหาหนักว่า เป็นผู้ทรยศต่อชาติ และถูกเข้าค่ายกักกันตลอดชีวิต รวมทั้งญาติพี่น้อง จะถูกจำคุก 5 - 10 ปี ดังนั้นการเลือกใช้เส้นทางอพยพผ่านประเทศเวียดนาม พม่า และลาว จึงเป็นสิ่งที่ต้องหลบเลี่ยงอย่างที่สุด ส่วนชายแดนด้านประเทศจีน คนเกาหลีเหนือกับคนจีน ซึ่งมีรูปร่างหน้าตาคล้ายกันมาก ดังนั้นคนเกาหลีเหนือจะหลบหนีออกจากประเทศของตน แล้วมาแฝงตัวอยู่กับคนจีนโดยไม่ถูกจับกุม ก่อนที่จะเลาะแม่น้ำโขงลงสู่ประเทศไทย ปลายทางคือ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

สาเหตุที่ชาวเกาหลีอพยพ เลือกที่จะใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่าน หรือเป็นเป้าหมายสุดท้ายก่อนเข้าสู่ขบวนการลี้ภัยไปยังประเทศที่สามนั้น ประเทศไทยมีความปลอดภัยมากกว่าประเทศอื่น โดยเฉพาะนโยบายการปฏิบัติต่อผู้อพยพ ซึ่งถือหลักมนุษยธรรมมากพอสมควร เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง และมีความเป็นประชาธิปไตยที่มากกว่า ซึ่งนั่นหมายถึง ความปลอดภัยอย่างสูงสุดของชาวเกาหลีเหนืออพยพ ที่ต้องการมุ่งหน้าเข้าสู่ราชอาณาจักรไทย ทางการไทยจึงจับกุมชาวเกาหลีเหนือที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายได้ปีละกว่า 1,000 คน เฉลี่ยเดือนละประมาณ 100 คน เฉพาะที่เชียงราย แต่ละครึ่งเจ้าหน้าที่หน่วยต่างๆ เช่น ตำรวจภูธร ตำรวจน้ำ ทหารเรือ ฯลฯ สามารถจับกุมได้เป็นกลุ่ม ๆ ละตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป มีทั้ง คนแก่ เด็กเล็ก ผู้ชาย แต่ส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงทั้งนี้ การหลบหนีของชาวเกาหลีเหนือ มักจะตั้งต้นที่ จังหวัดฮัมยุงปุดโต และจังหวัดฮัมยุงนำโต ชายแดนเกาหลีเหนือที่ติดกับจีน โดยจะหนีออกตามจุดที่ไม่มีกำลังทหารเข้มงวด จากนั้นจะเดินเลาะตะเข็บชายแดนจีนไปยังเมืองใหญ่ ๆ เช่น กวางตุ้ง และเซี่ยงไฮ้ โดยจะมีเครือข่ายที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร ฯลฯ ตามเมืองต่างๆ คอยให้การช่วยเหลือเรื่องที่พัก อาหาร และแนะนำเส้นทางการเดินทาง เพื่อส่งต่อไปจนถึงเขตปกครองตนเองสิบสองปันนา ซึ่งเป็นดินแดนของจีนที่อยู่ใกล้กับไทยมากที่สุด เพราะถ้าถูกจับกุมได้ จะถูกทหารเกาหลีเหนือใช้กำลังและทรมานส่งกลับไป แต่ถ้าหากรอดเข้าสู่จีนได้แล้ว ส่วนใหญ่จะเดินทางถึงประเทศไทยได้ทั้งหมด เพราะยังมีองค์กรหรือเครือข่ายชาวเกาหลีด้วยกันคอยให้การช่วยเหลือเป็นระยะ ๆ

อย่างไรก็ตามระหว่างที่ยังหลบหนีอยู่ในประเทศจีน ชาวเกาหลีเหนือก็ต้องช่วยเหลือตัวเองด้วย เช่น หางานทำ เพื่อใช้เป็นค่าเดินทาง เป็นต้น และเมื่อถึงสิบสองปันนาแล้ว ทุกคนรู้ว่าจะต้องมีเงินติดตัวคนละอย่างน้อย 500 หยวนหรือ 2,500 บาท เพื่อเป็นค่าโดยสารไปกับเรือสินค้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสัญชาติจีน ในแม่น้ำโขงปลายทางของเรือสินค้าอยู่ที่ท่าเรือเมืองมอม แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ห่างจากสามเหลี่ยมทองคำ อ.เชียงแสน จ.เชียงราย ขึ้นไปทางทิศเหนือประมาณ 15 กิโลเมตรและจากเมืองมอมจะใช้เวลาว่าจ้างเรือเล็ก เรือเร็ว เรือหางยาว

เรือหาปลา เรือสินค้า ฯลฯ แล้วแต่ความเหมาะสมกับสถานการณ์ในช่วงนั้น ๆ เพื่อขึ้นฝั่งไทย ณ จุดใดจุดหนึ่ง และแสดงตัว เพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐของไทยเข้าจับกุม

ในบางช่วงหากภายในประเทศจีนเข้มงวด เรื่องการตรวจคนเข้า-ออกเมือง บริเวณท่าเรือแม่น้ำโขง ในเขตปกครองตนเองสิบสองปันนา ก็จะทำให้กลุ่มอพยพชาวเกาหลีสื่อไม่สามารถเดินทางไปลงเรือแม่น้ำโขงได้โดยตรง คนเหล่านี้ ก็จะหันมาใช้ท่าเรือในประเทศพม่า ที่เมืองกวนเหล่ย์ ห่างจากชายแดนพม่า-จีน ประมาณ 40 กิโลเมตร แต่การเดินทางจากจีนตอนใต้ เข้าไปยังท่าเรือพม่า จะต้องใช้เส้นทาง ทางบกก่อน ดังนั้นพวกเขาจึงต้องว่าจ้างรถโดยสาร ออกจากสิบสองปันนาไปยังชายแดนจีน-พม่า มุ่งหน้าสู่เนินเขาสื่อหรือ "เนิน 240" ซึ่งเคยเป็นพื้นที่ทับซ้อนระหว่างพม่า-จีน และหลบหนีเข้าสู่ประเทศพม่า ตรงไปท่าเรือกวนเหล่ย์ ซึ่งมีเรือสินค้าไทย-จีน อยู่จำนวนมากเช่นกัน และเมื่อเข้าสู่พม่าได้ก็เหมือนสำเร็จไปครึ่งทาง เพราะในจีนเข้มงวดอย่างมาก และระบบสินบนกับเจ้าหน้าที่มักใช้ไม่ค่อยได้ผล แตกต่างจากในพม่าที่จะมีชนกลุ่มน้อยดูแลอยู่ ซึ่งผู้อพยพชาวเกาหลีสื่อเห็นว่าจ้างรถจักรยานยนต์จากเขตพม่าแถบเมืองลา ชายแดนพม่า-จีน ให้ช่วยพาเดินทางตามเส้นทางดินลูกรัง สู่ท่าเรือสบหรววย ด้วยค่าใช้จ่ายเพียงประมาณ 50 หยวน หรือ ประมาณ 250 บาท แต่บางคนกลัวไม่กล้าใช้รถ ต้องเดินเท้าไปอีกประมาณ 40-50 กิโลเมตรเมื่อถึงท่าเรือสบหรววย ซึ่งเป็นท่าเรือขนาดใหญ่ของพม่า มีการขนส่งสินค้ากันอย่างคึกคัก คนเกาหลีสื่อจะติดต่อกับคนเรือ เพื่อขอให้พากลุ่มชาวเกาหลีสื่อเหนือโดยสารไปด้วย โดยจ่ายค่าเดินทางให้หัวละ 100-150 หยวน หรือแล้วแต่จะต่อรองกัน ซึ่งคนเดินเรือจีนส่วนใหญ่ จะมีความสงสาร เพราะคนเกาหลีสื่อที่เดินทางไปถึงจุดดังกล่าวมีสภาพที่อดโรยเต็มที่ รวมทั้งพวกเขายังจะได้เงินค่าจ้างโดยไม่ต้องเสี่ยงใด ๆ เลยจากจุดนี้จ้างเรือประเภทต่าง ๆ อีกคนละไม่เกิน 200-300 บาท ก็จะขึ้นฝั่งไทยได้ และเมื่อถึงฝั่งไทยชาวเกาหลีสื่อเหนือ จะพยายามให้เจ้าหน้าที่รัฐของประเทศไทย พบเห็นตัวให้เร็วที่สุด เพื่อมอบตัว และขอลี้ภัยไปยังประเทศที่สามหรือเกาหลีสื่อได้ ผ่านทางสถานทูตประเทศเกาหลีสื่อได้ประจำประเทศไทย โดยมีเครือข่ายชาวเกาหลีสื่อ ที่ทำกิจการอยู่ในประเทศไทย คอยให้การช่วยเหลือ สำหรับกรณีของผู้อพยพชาวเกาหลีสื่อเหนือ ต้องยอมรับว่า การที่เขาต้องมุ่งหน้าเข้าสู่ประเทศไทย เพื่อผ่านออกไปยังประเทศที่สาม โดยสถานทูตภายในประเทศไทยนั้น เนื่องจากพวกเขาต้องการหลีกเลี่ยงประเทศกลุ่มคอมมิวนิสต์ โดยพวกเขาจะรู้ชะตากรรมคืออยู่แล้ว ว่า หากถูกจับและส่งกลับไปยังเกาหลีสื่อเหนืออีกครั้ง จะมีสภาพเช่นไร

แนวคิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยคนต่างด้าว

พันธู์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร(2533: 97) เสนอไว้ใน รวมบัญญัติแห่งกฎหมายไทยและเอกสารสำคัญเกี่ยวกับคนต่างด้าวในประเทศไทย พระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว ปี พ.ศ. 2493 มาตรา 4 ให้ความหมาย ไว้ว่า “คนต่างด้าว” หมายความว่า คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าโดยสัญชาติ

มาตรา 5 คนต่างด้าวที่มีอายุตั้งแต่สิบสองปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่อยู่ในราชอาณาจักรต้องมีใบสำคัญประจำตัว

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2552 (2533: 99) หมวด 2 ว่าด้วยการเข้าและออกนอกราชอาณาจักร มาตรา 12 ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้เข้ามาในราชอาณาจักร

(1) ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังสมบูรณ์อยู่ หรือมีแต่ไม่ได้รับตรวจลงตราในหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางเช่นว่านั้นจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ หรือจากกระทรวงการต่างประเทศ เว้นแต่ในกรณีที่ไม่ต้องตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวประเภทเป็นกรณีพิเศษ

(2) ไม่มีปัจจัยในการยังชีพตามควรแก่กรณีที่เข้ามาในราชอาณาจักร

(3) เข้ามาเพื่ออาชีพเป็นกรรมกร หรือเข้ามาเพื่อรับจ้างด้วยกำลังกายโดยไม่ได้อาศัยความรู้หรือการฝึกทางวิชาการหรือเข้ามาเพื่อทำงานอื่นเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

(4) วิกลจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(5) ยังมีได้ปลุกผีป้องกันไข้ทรพิษ หรือฉีควัคซีน หรือปฏิบัติการอย่างอื่นตามวิชาการแพทย์เพื่อป้องกันโรคติดต่อตามกฎหมายบัญญัติและไม่ยอมให้แพทย์ตรวจคนเข้าเมืองกระการ เช่นว่า

(6) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือคำพิพากษา ของศาลต่างประเทศ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดที่ยกเว้นไว้ในกฎกระทรวง

(7) หรือมีพฤติการณ์ที่เชื่อถือได้ว่า เป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม หรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดขึ้นต่อความสงบสุขหรือความปลอดภัยของประชาชน หรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือบุคคลซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐบาลต่างประเทศได้ออกหมายจับ

(8) มีพฤติการณ์เป็นที่เชื่อถือได้ว่าเข้ามาเพื่อการค้าประเวณี การค้าหญิงหรือเด็ก การค้ายาเสพติดให้โทษ การลักลอบหนีภาษีศุลกากร หรือเพื่อประกอบกิจการอื่นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(9) ไม่มีเงินติดตัวหรือไม่มีประกันตามที่รัฐมนตรีประกาศมาตรา 14

(10) รัฐมนตรีไม่อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 16

(11) ถูกรัฐบาลไทยหรือรัฐบาลต่างประเทศเนรเทศ หรือถูกเพิกถอนสิทธิการอยู่อาศัยในราชอาณาจักรหรือในต่างประเทศมาแล้ว หรือถูกพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักรโดยรัฐบาลไทยเสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้เว้นแต่รัฐมนตรีได้พิจารณายกเว้นให้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

แนวคิดเกี่ยวกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

กุลพล พลวัน (2538: 209 – 213) นำเสนอ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้เป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จสำหรับบรรดาประชากรและประชาชาติทั้งหลาย เพื่อจุดมุ่งหมายปลายทางที่ว่าเอากชนทุกคนและทุกองค์กร โดยการรำลึกถึงปฏิญญานี้เป็นเนื่องนิจ จะบากบั้นพยายามด้วยการสอนและอิสรภาพเหล่านี้ด้วยมาตรการก้าวหน้าทั้งในประเทศและระหว่างประเทศในอันที่จะให้มีการยอมรับนับถือและปฏิบัติตามสากลและอย่างเป็นผลอย่างจริงจั่ง ทั้งในบรรดาประชาชนของรัฐสมาชิกด้วยกันเองและในบรรดาประชาชนของดินแดนที่อยู่ในอำนาจรัฐนั้น ๆ

ข้อ 1 มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์ศรีและสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมะโนธรรมและควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณณ์แห่งภราดรภาพ

ข้อ 2. (1) ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพบรรดาที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ โดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าชนิดใด ๆ ดังเช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

(2) หนึ่งจะไม่มี ความแตกต่างใด ๆ ตามมูลฐานแห่งฐานะทางการเมือง การศาลหรือทางการเมืองระหว่างประเทศของประเทศหรือดินแดนที่บุคคลสังกัด ไม่ว่าดินแดนนี้จะเป็นเอกราชอยู่ในความพิทักษ์มิได้ปกครองตนเอง หรืออยู่ภายใต้การจำกัดอธิปไตยใด ๆ ทั้งสิ้น

ข้อ 3. ทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งตัวตน

ข้อ 4 บุคคลใด ๆ จะถูกยึดเป็นทาส หรือต้องภาระจำยอมไม่ได้ความเป็นทาสและการค้าทาสเป็นห้ามขาดทุกรูป

ข้อ 5 บุคคลใดๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้ายผิด มนุษยชนหรือต่ำช้ามิได้

ข้อ 6 ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายทุกหนทุกแห่ง

ข้อ 7 ทุกคนเสมอกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการ เลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญาและจากการยุยงให้เกิดการเลือกปฏิบัติ ดังกล่าว

ข้อ 8 ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการบำบัดอันเป็นผลจริงจังกจากศาลที่มีอำนาจแห่งชาติต่อ การกระทำอันละเมิดสิทธิหลักมูล ซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ข้อ 9 บุคคลใด จะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศไปต่างประเทศไปต่างถิ่นโดยพลการไม่ได้

ข้อ 10 ทุกคนมีสิทธิโดยเสมอภาคเต็มที่ในอันที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและ เปิดเผยจากศาลที่อิสระและเที่ยงธรรมในการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนและการกระผิด อาญาใด ๆ ที่ตนถูกกล่าวหา

ข้อ 11. (1) ทุกคนที่ถูกล่ามว่ากระทำผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับสันนิษฐานไว้ ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ว่าผิดตามกฎหมายในการพิจารณาเปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักฐาน ประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี

(2) จะถือบุคคลใดๆว่ามีความผิดทางอาญา เนื่องด้วยการกระทำหรือละเมิด ใดๆ อันมิได้จัดเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายแห่งชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่ได้กระทำการนั้นขึ้นไปไม่ได้และจะลงโทษอันหนักกว่าที่ใช้อยู่ในขณะที่ได้กระทำความผิด ทางอาญานั้นไม่ได้

ข้อ 12 บุคคลใด ๆ จะถูกแทรกสอดโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัว ในครอบครัว ในเคหสถานหรือในการสื่อสาร หรือจะถูกลบลู่ในเกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิ ที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกสอดหรือการลบลู่ดังกล่าว

ข้อ 13 (1) ทุกคนสิทธิในอิสรภาพแห่งการเคลื่อนไหวและสถานที่อยู่ภายในเขตของ แต่ละรัฐ

(2) ทุกคนมีสิทธิที่จะออกจากประเทศใด ๆ ไป รวมทั้งประเทศของตนด้วยและ ที่จะกลับยังประเทศตน

ข้อ 14 (1) ทุกคนมีสิทธิที่จะแสวงหา และที่จะได้อาศัยพำนักในประเทศอื่นเพื่อลี้ภัย จากการประหัตประหา

(2) จะอ้างสิทธินี้ไม่ได้ ในกรณีที่การดำเนินคดีสืบเนื่องจากอย่างแท้จริงมาจากความผิดที่ไม่ใช่ทางการเมืองหรือจากการกระทำอันขัดต่อวัตถุประสงค์และหลักการของสหประชาชาติ

ข้อ 15 (1) ทุกคนมีสิทธิถือสัญชาติหนึ่ง

(2) บุคคลใดๆ จะถูกตัดสัญชาติของตนโดยพลการหรือถูกปฏิเสธที่จะเปลี่ยนสัญชาติไม่ได้

ข้อ 16 (1) ชายและหญิงมีอายุเต็มบริบูรณ์แล้วมีสิทธิที่จะทำการสมรสและก่อตั้งครอบครัวโดยปราศจากข้อจำกัดใด ๆ อันเนื่องมาจากเชื้อชาติ สัญชาติ หรือศาสนาต่างกัน มีสิทธิเท่าเทียมกันในการสมรส ระหว่างการสมรสและในการขาดจากการสมรส

(2) การสมรสจะกระทำก็แต่ด้วยความยินยอมโดยอิสระและเต็มที่ของผู้ที่เจตนาจะเป็นคู่สมรส

(3) ครอบครัวเป็นหน่วยธรรมชาติ และหลักมูลของสังคมและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากสังคมและรัฐ

ข้อ 17 (1) ทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยลำพังตนเองเช่นเดียวกันโดยร่วมกับผู้อื่น

(2) บุคคลใด ๆ จะถูกริบทรัพย์สินโดยพลการไม่ได้

ข้อ 18. ทุกคนมีอิสรภาพแห่งความคิด มโนธรรมและศาสนา สิทธินี้รวมถึงอิสรภาพในการเปลี่ยนศาสนาหรือความเชื่อถือและอิสรภาพในการที่จะประกาศศาสนาหรือความเชื่อถือของตนโดยการสอน การปฏิบัติ การสักการบูชา และการประกอบพิธีกรรมไม่ว่าจะโดยลำพังตนเองหรือในประชาคมร่วมกับผู้อื่น และเป็นการสาธารณะหรือส่วนบุคคล

ข้อ 19. ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพความเห็นและการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงอิสรภาพในการจะถือเอาความเห็นโดยปราศจากการแทรกสอดและที่จะแสวงหา รับและแจกจ่ายข่าวสารและความคิดเห็นไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ และโดยไม่คำนึงถึงเขตแดน

ข้อ 20. (1) ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งการร่วมประชุมและการตั้งสมาคมโดยสันติ

(2) บุคคลใด ๆ จะถูกบังคับให้สังกัดสมาคมหนึ่งสมาคมใดไม่ได้

(3) เจตน์จำนงของประชาชนจะต้องเป็นมูลฐานแห่งอำนาจรัฐบาล เจตน์จำนงนี้จะต้องแสดงออกทางการเลือกตั้ง ตามกำหนดเวลาและอย่างแท้จริง ซึ่งอาศัยการออกเสียงโดยทั่วไปและเสมอภาคและการลงคะแนนลับหรือวิธีการลงคะแนนโดยอิสระอย่างอื่นทำนองเดียวกัน

ข้อ 22. ทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม มีสิทธิในความมั่นคงทางสังคมและสิทธิในการบรรลุถึงซึ่งสิทธิทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางวัฒนธรรม อันจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเกียรติศักดิ์ของตน และการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองอย่างอิสระ ทั้งนี้โดยความเพียรพยายามแห่งชาติและโดยร่วมมือระหว่างประเทศ และตามระบอบการแยกทรัพยากรของแต่ละรัฐ

ข้อ 23. (1) ทุกคนมีสิทธิในการทำงาน ในการเลือกงานโดยอิสระในเงื่อนไขอันยุติธรรมและเป็นประโยชน์แห่งการทำงานและในการคุ้มครองต่อการว่างงาน

(2) ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับเงินค่าจ้างเท่าเทียมกัน สำหรับงานเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ

(3) ทุกคนที่ทำงานมีสิทธิที่จะได้รับเงินจ้างที่ยุติธรรมและเป็นประโยชน์ ที่จะให้ประกันแก่ตนเอง และครอบครัวแห่งตน ซึ่งความเป็นอยู่คู่ควรควรแก่เกียรติศักดิ์ของมนุษย์ และถ้าจำเป็นจะต้องได้รับวิถีทางคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย

(4) ทุกคนมีสิทธิที่จะจัดตั้งและที่จะเข้าร่วมสหพันธ์ กรรมกรเพื่อคุ้มครองแห่งผลประโยชน์ตน

ข้อ 24. ทุกคนมีสิทธิในการพักผ่อนและเวลาว่าง รวมทั้งการจำกัดเวลาทำงานตามสมควรและวันหยุดงานเป็นครั้งคราวโดยรับเงินจ้าง

ข้อ 25. (1) ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอ สำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ดีของตนและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพทางการแพทย์ และบริการสังคมที่จำเป็นและมีสิทธิในความมั่นคงยามว่างงาน เจ็บป่วย พิกการ เป็นหม้าย วยชรา หรือขาดอาชีพอื่นในพฤติการณ์ที่นอกเหนืออำนาจตน

(2) มารดาและเด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลสุขภาพ และการช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งปวงไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกสมรส จะต้องได้รับการคุ้มครองทางสังคมเช่นเดียวกัน

ข้อ 26. (1) ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะต้องให้เปล่าอย่างน้อยในชั้นประถมศึกษาและการศึกษาขั้นหลักสูตร การประถมศึกษาจะต้องเป็นการบังคับศึกษาทางเทคนิคและวิชาชีพ จะต้องเป็นอันเปิดโดยทั่วไป และการศึกษาชั้นสูงขึ้นไปจะต้องเป็นอันเปิดสำหรับทุกคนเข้าเรียนได้โดยเสมอภาคตามมูลฐานแห่งคุณวุฒิ

(2) การศึกษาจะได้จัดไปในทางพัฒนาบุคลิกภาพมนุษย์อย่างเต็มที่และยังความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและอิสระภาพหลักสูตรให้มั่นคงแข็งแรง จะต้องส่งเสริมความเข้าใจขั้นดิธรรม และมิตรภาพระหว่างบรรดาประชาชาติ กลุ่มเชื้อชาติ และจะต้องส่งเสริมกิจกรรมของสหประชาชาติเพื่อการดำรงไว้ซึ่งสันติภาพ

(3) บิดามารดามีสิทธิเบื้องต้นที่จะเลือกชนิดของการศึกษาอันจะให้แก่บุตรของตน

ข้อ 27. (1) ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในชีวิตทางวัฒนธรรมของประชาคมโดยอิสระที่จะบันเทิงใจในศิลปะ และที่จะมีส่วนร่วมในทางรุดหน้า และคุณประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์

(2) ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองผลประโยชน์ทางศีลธรรมและทางวัตถุอันเป็นผลจากประดิษฐ์กรรมใด ๆ ทางวิทยาศาสตร์ วรรณกรรม และศิลปกรรมซึ่งตนเป็นผู้สร้าง

ข้อ 28. ทุกคนมีสิทธิในระเบียบทางสังคมและระหว่างประเทศซึ่งจะเป็นทางให้สำเร็จผลเต็มที่ตามสิทธิและอิสรภาพดังกล่าวที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้

ข้อ 29. (1) ทุกคนมีหน้าที่ต่อประชาคม ด้วยการพัฒนาบุคลิกภาพของตนโดยอิสระและเต็มที่ จะกระทำได้ก็แต่ในประชาคมเท่านั้น

(2) ในการสิทธิและอิสรภาพแห่งตน ทุกคนตกอยู่ในบังคับของข้อจำกัดเพียงเท่าที่ได้กำหนดลงโดยกฎหมายเท่านั้น เพื่อประโยชน์ที่จะได้มาการยอมรับนับถือ และเคารพสิทธิและอิสรภาพของคนอื่น ตามสมควรที่จะเผชิญกับความเรียกร้องต้องการอันเที่ยงธรรมของศีลธรรมความสงบเรียบร้อยของประชาชน และสวัสดิการทั่วไปในสังคมประชาธิปไตย

(3) สิทธิและเสรีภาพเหล่านี้จะขัดต่อวัตถุประสงค์และหลักการของสหประชาชาติไม่ว่าในกรณีใด ๆ

ข้อ 30. ไม่มีบทใดในปฏิญญานี้ที่จะอนุমানว่าให้สิทธิใด ๆ แก่รัฐ หมู่คณะ หรือบุคคลในอันที่จะดำเนินกิจกรรมใด ๆ หรือปฏิบัติการใด ๆ อันมุ่งต่อการทำลายสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวที่กำหนดไว้ ณ ที่นี้

แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจ

ในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จนั้น นอกจากผู้บริหารต้องรู้จักจัดการทรัพยากรในองค์การแล้ว ยังต้องรู้จักการจูงใจคนในองค์การให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ด้วย (วิชัย โถสุวรรณจินดา, 2535 : 156) ดังนั้น การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานจึงเป็นสิ่งเร้าที่กระตุ้นให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1. ทฤษฎี อี อาร์ จี ของ Aldefer (Alderfer's Existence Relatedness Growth Theory) (สมพงษ์ เกษมสิน, 2526 : 206) ได้แบ่งระดับความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ชั้น คือ

1.1 ความต้องการดำรงอยู่ (Existence Needs) เป็นความต้องการจะดำรงชีวิตอันได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกายและความปลอดภัย

1.2 ความต้องการด้านสัมพันธ (Relatedness Needs) เป็นความต้องการจะมีสัมพันธกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม

1.3 ความต้องการด้านความก้าวหน้า (Growth Needs) เป็นความต้องการขั้นสูงสุด เป็นความต้องการที่จะได้รับการยกย่องในสังคม และได้รับความสำเร็จในชีวิต ความต้องการตามทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่เชื่อว่า

1.3.1 เมื่อความต้องการในระดับใด ได้รับการตอบสนองน้อย ความต้องการในระดับนั้นจะยิ่งเพิ่มมากขึ้น

1.3.2 เมื่อความต้องการในระดับใด ได้รับการตอบสนองน้อย ความต้องการในระดับต่ำกว่าจะมีมากขึ้น

1.3.3 เมื่อความต้องการในระดับต่ำ ได้รับการตอบสนองมาก ความต้องการในระดับสูงกว่าจะมากตามไปด้วย

1.3.4 เมื่อความต้องการสูงสุด ได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะแสวงหาความต้องการอื่นๆ อีก

Herzberg (1959 : อ้างถึงใน พรนิภา พงศ์พัฒนกิจโชติ, 2547: 5) ได้เสนอทฤษฎีแรงจูงใจ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัย 2 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยจูงใจให้เกิดพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งเรียกว่า ปัจจัยจูงใจ (Motivative Factors) มีอยู่ 5 ประการ

1.1 การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition)

1.2 ความสำเร็จของงาน (Achievement)

1.3 ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน (Advancement)

1.4 ความรับผิดชอบ (Responsibility)

1.5 ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (Work Itself)

2. ปัจจัยที่ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานซึ่งเรียกว่า ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factor) มีอยู่ 7 ประการ คือ

2.1 การนิเทศงาน (Supervision)

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relations)

2.3 สภาพของการทำงาน (Physical Working Conditions)

2.4 เงินเดือน (Salary)

2.5 นโยบายและการบริหารขององค์กร (Company Policies and Administrative Practices)

2.6 ผลประโยชน์ (Benefits)

2.7 ความมั่นคงในงาน (Job Security)

แนวคิดทฤษฎีความต้องการของมนุษย์

ทฤษฎีลำดับความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Hierarchy of Needs Theory)

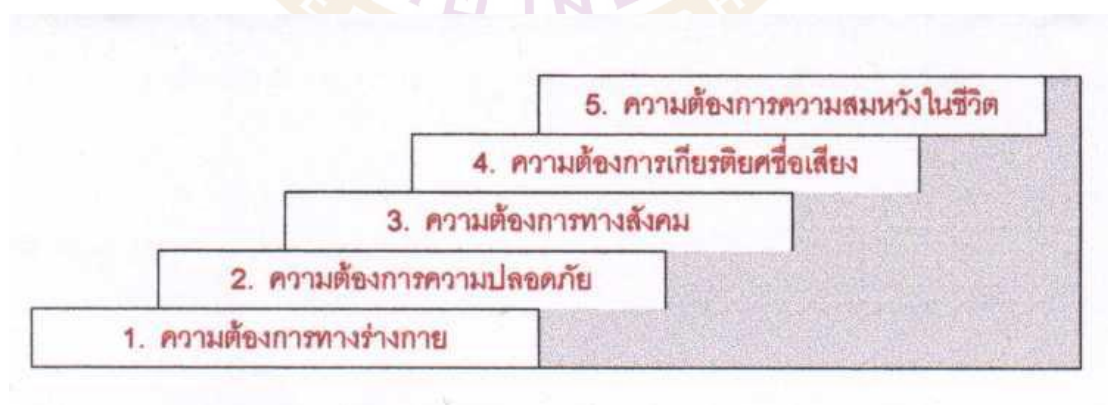
เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดย อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) นักจิตวิทยาแห่งมหา-วิทยาลัยแบรนดีส์ เป็นทฤษฎีที่รู้จักกันมากที่สุดทฤษฎีหนึ่ง ซึ่งระบุว่าบุคคลมีความต้องการ

เรียงลำดับจากระดับพื้นฐานที่สุดไปยังระดับสูงสุด (Maslow, 1954 : 35-47) (อ้างถึงในศิริพร จันทศรี. 2550) กรอบความคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้มีสามประการ คือ

1. บุคคลเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการ ความต้องการมีอิทธิพลหรือเป็นเหตุจูงใจต่อพฤติกรรมความต้องการที่ยังไม่ได้รับการสนองตอบเท่านั้นที่เป็นเหตุจูงใจ ส่วนความต้องการที่ได้รับการสนองตอบแล้วจะไม่เป็นเหตุจูงใจอีกต่อไป

2. ความต้องการของบุคคลเป็นลำดับขั้นเรียงตามความสำคัญจากความต้องการพื้นฐาน ไปจนถึงความต้องการที่ซับซ้อน

3. เมื่อความต้องการลำดับต่ำได้รับการสนองตอบอย่างดีแล้ว บุคคลจะก้าวไปสู่ความต้องการลำดับที่สูงขึ้นต่อไป มาสโลว์ เห็นว่าความต้องการของบุคคลมีห้ากลุ่มจัดแบ่งได้เป็นห้าระดับจากระดับต่ำไปสูง เพื่อความเข้าใจมักจะแสดงลำดับของความต้องการเหล่านี้ โดยภาพดังนี้

ภาพ 1 แสดงลำดับความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์ (Maslow, 1954: 35-47)

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs)

เป็นความต้องการลำดับต่ำสุดและเป็นพื้นฐานของชีวิต เป็นแรงผลักดันทางชีวภาพ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย หากพนักงานมีรายได้จากการปฏิบัติงานเพียงพอ ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยมีอาหารและที่พักอาศัย เขาก็จะมีกำลังที่จะทำงานต่อไป และการมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม เช่น ความสะอาด ความสว่าง การระบายอากาศที่ดี การบริการสุขภาพ เป็นการสนองความต้องการในลำดับนี้ได้

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)

เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว หมายถึงความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากอันตรายทั้งทางกายและจิตใจ ความมั่นคงในงาน ในชีวิตและสุขภาพ การสนองความต้องการนี้ต่อพนักงานทำได้หลายอย่าง เช่น การประกันชีวิตและสุขภาพ กฎระเบียบข้อบังคับที่ยุติธรรม การให้มีสภาพแรงงาน ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs)

เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการทำงานแล้ว คนเราจะต้องการความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิดผูกพัน ต้องการเพื่อน การมีโอกาสเข้าสมาคมสังสรรค์กับผู้อื่น ได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม

4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs)

เมื่อความต้องการทางสังคมได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงเด่น มีความภูมิใจและสร้างการนับถือตนเอง ชื่นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ความรู้สึกมั่นใจในตัวเองแลเกียรติยศ ความต้องการเหล่านี้ได้แก่ ยศ ตำแหน่ง ระดับเงินเดือนที่สูง งานที่ทำหายได้รับการยกย่องจากผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน โอกาสแห่งความก้าวหน้าในงานอาชีพ เป็นต้น

5. ความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต (Self-Actualization Needs)

เป็นความต้องการระดับสูงสุด คือต้องการจะเติมเต็มศักยภาพของตนเอง ต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาสูงสุดของตัวเอง ความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาทักษะความสามารถให้ถึงขีดสุดยอด มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจและการคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ การก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพและการงาน เป็นต้น

มาสโลว์แบ่งความต้องการเหล่านี้ออกเป็นสองกลุ่ม คือ ความต้องการที่เกิดจากความขาดแคลน (deficiency needs) เป็นความต้องการระดับต่ำ ได้แก่ ความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย อีกกลุ่มหนึ่งเป็นความต้องการก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง

(growth needs) ได้แก่ความต้องการทางสังคม เกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต จัดเป็นความต้องการระดับสูง และอธิบายว่า ความต้องการระดับต่ำจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ส่วนความต้องการระดับสูงจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายในตัวบุคคลเอง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นคำที่หลายคนค่อนข้างคุ้นเคย เนื่องจากเป็นคำที่เคยมีการพูดถึงบ่อยๆ ในหลายวงการ โดยเฉพาะในแผนพัฒนาต่างๆ แต่เมื่อพิจารณาจากคำที่เคยมีการพูดถึงบ่อยๆ พบว่านักวิชาการสาขาต่างๆ ได้พยายามให้ความหมายหรือคำจำกัดความของคำว่า “คุณภาพชีวิต” กันอย่างกว้างขวางไว้หลายด้าน ดังนี้

ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ (2533 : 28) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต (Quality of Life) หมายถึง ชีวิตที่มีคุณภาพ อันเป็นชีวิตที่ไม่เป็นภาระ ไม่สร้างปัญหาทางสังคม เป็นชีวิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ มีความคิดและความสามารถที่จะดำรงสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง อย่างถูกต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ค่านิยมของสังคม และสามารถแก้ไขปัญหาก่เกิดขึ้น

นิตย์ สัมมาพันธ์ (2535 : 264) (อ้างอิงในศิริพร จันทศรี. 2550) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต (Quality of Life) จะเกิดขึ้นด้วยเหตุ 3 ประการ คือ

1. จากสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ และที่เกิดจากมนุษย์
2. จากสินค้า และบริการที่เป็นพื้นฐานระดับการครองชีพ
3. จากคุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working Life) ซึ่งหมายถึงการได้มีงานและได้ทำงานที่มีคุณค่า และได้รับการตอบแทนที่เหมาะสมทั้งในทางเศรษฐกิจ ทางด้านจิตใจและสังคม

สุพรรณิ ไชยอำพร และสนิท สัมครการ (2534: 12) ให้ความหมายคุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพของการดำรงชีวิตในสังคมที่เจ้าของชีวิตมีความพึงพอใจในช่วงเวลาหนึ่ง และความพึงพอใจนี้สามารถวัด หรือประเมินได้ทั้งทางด้านจิตใจ และวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในช่วงเวลานั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของส่วนตัวหรือสังคม

ลิปพนนท์ เกตทัต (2528: 2) (อ้างอิงในศิริพร จันทศรี. 2550) ให้ความหมายคุณภาพชีวิตว่า หมายถึง ชีวิตที่มีความสุขชีวิตที่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) และสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social

Environment) ซึ่งสามารถเรียนรู้ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมจนปรับตัวเองให้เข้ากับธรรมชาติได้ โดยไม่เบียดเบียนกัน

UNESCO (1981). (อ้างอิงในศิริพร จันทศรี. 2550) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิต คือ ประสบการณ์ในชีวิตทุก ๆ ด้านของบุคคลโดยรวมถึงความพอใจทางด้านวัตถุที่เป็นความจำเป็นพื้นฐาน ความพอใจในการพัฒนาตนเองรวมถึง ความพอใจในความเท่าเทียมกันของระบบ เศรษฐกิจ สังคม โดยมีความสัมพันธ์กับกลุ่มชุมชน สถาบันชาติ ทั้งนี้คุณภาพชีวิตจะแตกต่างกับวัฒนธรรมของสังคมซึ่ง UNESCO ได้แบ่งการศึกษาคุณภาพชีวิตออกเป็น 2 ด้านคือ

1) ด้านวัตถุวิสัย (Objectivity) เป็นการศึกษาบนพื้นฐานของข้อมูลทางด้านรูปธรรมที่สามารถจะเป็นได้ นับได้ หรือวัดได้ เป็นข้อมูลด้านประชากรและสภาพทางเศรษฐกิจ

2) ด้านจิตใจ (Subjectivity) เป็นการศึกษาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางด้านจิตวิทยาโดยการ สอบถามความรู้สึก และเจตคติทางด้านต่าง ๆ ของประชาชน เช่น ความพอใจในชีวิต ความสุข ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นจริงของสังคมในขณะนั้นๆ โดยมีความ เชื่อถือว่า กระแสความรู้สึกนึกคิดของประชาชนนั้นมีอิทธิพลถึงคุณภาพชีวิตด้วย

พัฒนา กิตติพราภรณ์ (2531 : 52) ให้คำจำกัดความของคำว่า คุณภาพชีวิตว่า ชีวิตที่มี คุณภาพ คือ ชีวิตที่มีความสุข ความสุขนี้เกิดได้จาก 1) ความสุขทางกาย หมายถึง การที่เรา มีความเป็นอยู่ที่ดี อาทิเช่น มีที่อยู่อาศัยที่ดี มีสุขภาพ และ Health care ที่ดี มีสาธารณูปโภค เช่น การคมนาคมที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น น้ำ อากาศบริสุทธิ์ และยังรวมถึงการ พักผ่อน และสันทนาการที่ดีตามสมควรอีกด้วย 2) ความสุขทางใจได้มาจากการรู้จักความพอดี ความพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ การมีทัศนคติต่อตนเองและผู้อื่น มีความรักอบอุ่นผูกพันกัน ในครอบครัวและเพื่อนมนุษย์ มีความอดทนเสียสละ ทำประโยชน์ให้แก่สังคม

จากแนวคิดข้างต้นกล่าวได้ว่า “คุณภาพชีวิต” หมายถึง สภาพการดำรงชีวิตของบุคคล ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่ม ชุมชน และสังคม ที่ได้รับการสนองความต้องการทั้งทาง ร่างกาย จิตใจ ซึ่งทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกพอใจ มีความสุข และสามารถมีชีวิตอยู่ได้ตามที่ ต้องการ หรือ ความรู้สึกพึงพอใจส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการทำงานในอาชีพที่ทำอยู่ใน ปัจจุบัน และมีความสุข ที่ได้ทำงานและจากการทำงานสามารถตอบสนองทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในการทำงานในระดับต่าง ๆ กัน อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อ ตนเอง และการปฏิบัติงานในหน้าที่ และทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ รวมตลอดถึงการดำเนินชีวิตในการทำงานของบุคคลให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น

แนวคิดทฤษฎีการอพยพย้ายถิ่น

Ravenstein (อ้างใน ธนยพร พันธุ์อารีย์, 2536) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นในการตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับการอพยพ (Law of Migration) เพื่ออธิบายมูลเหตุแห่งการเข้ามาหางานทำของ ผู้ลี้ภัยหนีเข้าเมืองว่าลักษณะการอพยพของประชากรตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันได้แบ่งลักษณะของการอพยพของประชากรออกเป็น 5 ลักษณะคือ

1. การอพยพแบบดั้งเดิม (Primitive Migration) เป็นการอพยพย้ายถิ่นของชนในอดีตเป็นการย้ายถิ่นที่อยู่เพื่อการดำรงชีวิตรอด ปัจจุบันการอพยพจากชนบทเข้าสู่เมืองเพื่อแสวงหาวิธีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ก็ถือว่าอยู่ในลักษณะนี้

2. การอพยพย้ายถิ่นโดยถูกบังคับ (Forced Migration) เป็นการย้ายถิ่นโดยถูกบังคับ อาจจะถูกบังคับโดยรัฐบาลหรือผู้มีอิทธิพลบางกลุ่ม

3. การอพยพโดยถูกบีบบังคับ (Impelled Migration) เป็นการบีบบังคับหรือกระตุ้นให้อพยพเช่นกัน แต่ผู้ที่ถูกบีบบังคับยังมีสิทธิ์ในการตัดสินใจว่าจะอยู่หรือจะไป

4. การอพยพโดยเสรี (Free Migration) เป็นการอพยพของปัจเจกชนโดยเสรี อาจจะถูกดึงดูดจากแรงจูงใจจากภายนอก เช่น โดยตำแหน่งงาน รายได้ หรือเพื่อผจญภัย การอพยพโดยเสรีนำไปสู่การอพยพลักษณะที่ 5

5. การอพยพแบบชนจำนวนมาก (Mass Migration) สืบเนื่องมาจากการอพยพโดยเสรีซึ่งย้ายถิ่นเข้าไปบุกเบิกหรือผจญภัยในถิ่นที่อยู่ใหม่ จูงใจให้ชนจำนวนมากย้ายถิ่นตาม

การอพยพย้ายถิ่นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกประเทศเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในสังคมการอพยพก็มีสาเหตุแตกต่างกัน ลักษณะการอพยพก็แตกต่างกัน เช่น อพยพหนีความแห้งแล้ง อพยพหนีภัยธรรมชาติ อพยพไปทำงาน อพยพเพื่อการศึกษา เป็นต้น การอพยพมีทั้งอพยพแบบถาวรและอพยพแบบชั่วคราว หรืออพยพข้ามประเทศและอพยพภายในประเทศหรืออพยพโดยความสมัครใจและไม่สมัครใจ

นอกจากนี้ กฎแห่งการอพยพย้ายถิ่น (Law of Migration) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับการอพยพของ Ravenstein สามารถที่จะใช้อธิบายการลี้ภัยเข้ามาของแรงงานต่างชาติ โดย Ravenstein ได้อธิบายการอพยพย้ายถิ่นไว้ดังนี้

1. การย้ายถิ่นและระยะทาง ประชากรส่วนใหญ่จะอพยพในระยะทางใกล้ๆ
2. ขั้นตอนของการอพยพหรือการย้ายถิ่น การย้ายถิ่นที่อยู่ของประชากรทำให้เกิด "คลื่นการอพยพ (Current of Migration)" ไปสู่ศูนย์กลางด้านการค้าและอุตสาหกรรม มีประชากรหนาแน่นขึ้นอย่างรวดเร็ว

3. แรงจูงใจด้านเศรษฐกิจที่มีกฎหมายกีดขี่ เสียดภาษีสูง อากาศเลว สิ่งแวดล้อมทางสังคมไม่ดี สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะผลักดันให้คนอพยพไปสู่พื้นที่ที่ดีกว่า

นอกจากนี้ Ravenstein (อ้างใน จิระ บุรีคำ, 2537) ได้ศึกษากระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานที่เกิดขึ้นโดยใช้ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด (Push – Pull Hypothesis) มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยอาศัยสมมุติฐานที่ว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานจะเกิดจากปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด ซึ่งปัจจัยผลักดันหมายถึงปัจจัยกดดันที่ทำให้แรงงานต้องละทิ้งถิ่นที่อยู่เดิม ส่วนปัจจัยดึงดูดคือปัจจัยที่ชักนำหรือดึงดูดแรงงานให้เข้าสู่พื้นที่เป้าหมาย ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสาเหตุที่แรงงานเคลื่อนย้ายมาจากปัจจัยผลักดันในพื้นที่ต้นทางมากกว่าปัจจัยดึงดูดในพื้นที่เป้าหมาย โดยที่กระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานจะเป็นการโยกย้ายระยะทางสั้น ๆ ในช่วงแรก และจะถูกดึงดูดเข้าสู่ตัวเมืองได้อย่างรวดเร็ว และปริมาณการเคลื่อนย้ายจะหมดไปเมื่อการขยายตัวของเมืองได้แผ่กว้างออกไปครอบคลุมพื้นที่ชนบทนั้น

ทั้งนี้การศึกษาการเคลื่อนย้ายแรงงานตามแนวทางทฤษฎีปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด ผู้ทำการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยผลักดัน ในพื้นที่ต้นทางจนละเลยลักษณะเด่นของปัจจัยดึงดูดในพื้นที่เป้าหมายที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของแรงงาน การพัฒนาทฤษฎีการเคลื่อนย้ายแรงงานในเวลาต่อมาได้ให้ความสำคัญของปัจจัยดึงดูดในพื้นที่เป้าหมายมากขึ้น และพัฒนาเป็นแนวคิดทฤษฎีแรงดึงดูด (Gravity Model) โดยที่แบบจำลองการเคลื่อนย้ายในแนวทฤษฎีนี้ได้กำหนดให้พื้นที่ต้นทางและพื้นที่เป้าหมายมีความสัมพันธ์กับปัจจัยบวก ลบ และกลาง ซึ่งปัจจัยบวกจะเป็นปัจจัยดึงดูดแรงงานให้เข้าสู่พื้นที่ ปัจจัยลบเป็นปัจจัยผลักดันแรงงานให้ออกจากพื้นที่ และปัจจัยที่เป็นกลางคือปัจจัยที่เป็นสมดุลระหว่างปัจจัยบวกและปัจจัยลบ และมีระยะทางเป็นอุปสรรคขัดขวางการเคลื่อนย้าย โดยการเคลื่อนย้ายแรงงานที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการตัดสินใจในการพิจารณาความแตกต่างที่เป็นบวกในพื้นที่เป้าหมายมีค่ามากกว่าพื้นที่ต้นทาง แม้ว่าทฤษฎีแรงดึงดูดได้ทำการปรับปรุงข้อบกพร่องของทฤษฎีปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดได้ดีระดับหนึ่ง แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องที่สำคัญคือ มีการละเลยการพิจารณาระดับชั้นของกลุ่มคนในสังคม ซึ่งแนวคิดทฤษฎีเหล่านี้จะใช้ในการอธิบายพฤติกรรม การเคลื่อนย้ายในสังคมตะวันตกหรือประเทศที่พัฒนาแล้วได้ดี เพราะเป็นสังคมที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมในระดับสูงและไม่มีกรว่างงานในพื้นที่ปลายทาง แต่ในประเทศโลกที่สามหรือประเทศที่กำลังพัฒนาที่ภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญ อย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาอุตสาหกรรมยังอยู่ในระดับต่ำ มีการว่างงานสูง แบบจำลองที่อาศัยทฤษฎีเหล่านี้จะประสบความสำเร็จยากลำบากในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

ยังมีความพยายามในการที่จะอธิบายการเคลื่อนย้ายแรงงานให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายแรงงานในประเทศโลกที่สาม ซึ่งการเคลื่อนย้ายส่วนใหญ่จะมาจากภาคเกษตรกรรมในชนบทเข้าสู่ภาคการผลิตอื่น ๆ ได้มีการศึกษาโดยอาศัยปัญหาพื้นฐานของประเทศเหล่านั้นที่มีการว่างงานในอัตราสูง มาอธิบายพฤติกรรมของการเคลื่อนย้ายที่เกิดขึ้น แนวคิดทฤษฎีที่ได้รับความสนใจและเป็นแนวทางในการศึกษาในเวลาต่อมาคือแนวคิดที่อาศัยทฤษฎีแรงงานส่วนเกิน (Labor Surplus) มาอธิบายพฤติกรรมและสิ่งที่เกิดขึ้น โดยใช้แบบจำลองการเคลื่อนย้ายแรงงานที่กำหนดให้ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบทวิลักษณ์ (Dualistic Economy) ประกอบด้วยภาคเศรษฐกิจพอยังชีพในชนบทเป็นเศรษฐกิจที่มีแรงงานส่วนเกินและแรงงานมีผลิตภาพต่ำ และภาคเศรษฐกิจสมัยใหม่ในตัวเมือง เป็นภาคเศรษฐกิจอุตสาหกรรมที่ไม่มีการว่างงานและแรงงานที่มีผลิตภาพสูง แนวคิดนี้ได้อธิบายการเคลื่อนย้ายแรงงานที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการที่ภาคอุตสาหกรรมในตัวเมืองมีการขยายการลงทุนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผลกำไรที่ได้รับมาจากผลผลิตรวมที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับไม่มีการว่างงานของภาคอุตสาหกรรมในตัวเมืองและระดับค่าจ้างในภาคเศรษฐกิจนี้สูง จะทำให้แรงงานส่วนเกินในชนบทเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมในที่สุด ถึงแม้ว่าแบบจำลองนี้สามารถอธิบายการเคลื่อนย้ายแรงงานในประเทศกำลังพัฒนาได้สอดคล้องกับความเป็นจริง แต่ยังมีข้อสังเกตที่น่าสนใจได้แก่ การกำหนดให้ไม่มีการว่างงานของภาคอุตสาหกรรมในตัวเมือง อันเป็นการแสดงถึงอัตราการสะสมทุนของภาคอุตสาหกรรมในตัวเมือง เป็นสัดส่วนเดียวกับอัตราการจ้างงาน ดังนั้นผลผลิตรวมที่เพิ่มจะมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนแรงงาน ซึ่งจากข้อสังเกตนี้จะทำให้เกิดการถดถอยของการพัฒนาได้ ในกรณีที่อัตรา การสะสมทุนที่เกิดขึ้นมาจากการใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น และไม่เป็นสัดส่วนเดียวกันกับอัตราการจ้างงาน รายได้ที่เกิดจากผลผลิตรวมที่เพิ่มขึ้นจะไม่กระจายไปสู่แรงงานในรูปค่าจ้างที่สูงขึ้น แต่จะตกเป็นของเจ้าของอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม จุดเด่นของแบบจำลองนี้ที่ได้รับการยอมรับและพัฒนาอย่างต่อเนื่องคือ การกำหนดให้ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบทวิลักษณ์ การปรับปรุงแบบจำลองการเคลื่อนย้ายแรงงานในเวลาต่อมา นอกจากจะกำหนดให้ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบทวิลักษณ์แล้ว ยังยอมรับว่ามีการว่างงานของภาคอุตสาหกรรมในเมือง โดยใช้ทฤษฎีความแตกต่างของค่าจ้าง (Wage differential) มาอธิบายการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างภาคเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ทฤษฎีนี้ได้อธิบายพฤติกรรมของแรงงานว่า แรงงานที่ทำการเคลื่อนย้ายจะตัดสินใจบนพื้นฐานความมีเหตุมีผลของตนเอง ที่มาจากการคำนวณผลได้ผลเสียของโอกาสทางเศรษฐกิจที่คาดว่าจะได้รับจากการเคลื่อนย้าย ถึงแม้ว่าจะทราบว่ามีการว่างงานระดับสูงในภาคเศรษฐกิจเป้าหมายก็ตาม ดังนั้นสาเหตุที่แรงงานจะเคลื่อนย้ายตามทฤษฎีนี้มาจากการตัดสินใจของแรงงาน ที่ขึ้นอยู่กับความคาดหวัง

ในผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับในภาคเศรษฐกิจเป้าหมาย ซึ่งแรงงานจะมีความเชื่อในความคาดหวังของรายได้ที่แตกต่างกันระหว่างภาคเศรษฐกิจเมืองและชนบท มากกว่าความแตกต่างของรายได้ที่เกิดขึ้นจริง

Lee (อ้างในจิระ บุรีคำ, 2537) ได้เสนอทฤษฎีว่าด้วยการย้ายถิ่น จากการพิจารณา ทบทวนแนวความคิดต่าง ๆ ในอดีตจนถึงปัจจุบัน จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการย้ายถิ่นมากขึ้น เขาเริ่มต้นจากการพิจารณาทบทวนว่าด้วยการย้ายถิ่นของ Raven stein ซึ่งเขาเห็นด้วยกับกฎดังกล่าว 5 ข้อ และยังมีความเห็นเพิ่มเติมอีก 2 ประการ คือ

1. การย้ายถิ่นจะเพิ่มขึ้นตามความก้าวหน้าทางวิชาการ เช่น ความก้าวหน้าทางด้านการคมนาคมขนส่ง

2. เหตุผลส่วนใหญ่ที่ทำให้บุคคลย้ายถิ่น คือ ความต้องการที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น นอกจากนี้ได้เสนอปัจจัยที่ผู้ย้ายถิ่นจะต้องพิจารณา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเขตที่เป็นจุดเริ่มต้น
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเขตที่เป็นจุดหมายปลายทาง
3. อุปสรรคที่ขัดขวาง
4. ปัจจัยส่วนบุคคล

เขตแต่ละเขตจะมีปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่ดึงดูดบุคคลให้อาศัยอยู่ในเขต หรือดึงดูดบุคคลภายนอกให้ย้ายเข้ามาอยู่อาศัย ขณะเดียวกันก็อาจมีปัจจัยผลักดันให้คนย้ายออก ดังนั้นบุคคลต่าง ๆ จึงนิยามปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นบวกและลบทั้งในถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทางแตกต่างกันไป ความแตกต่างระหว่างเขตหรือการเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียระหว่างเขตย่อมขึ้นอยู่กับการคาดคะเนของผู้ย้ายถิ่น กล่าวคือ บุคคลย่อมคุ้นเคยใกล้ชิดกับพื้นที่ต้นทาง จึงสามารถรับรู้และตัดสินใจเกี่ยวกับพื้นที่นั้นได้ดีกว่าพื้นที่ปลายทาง เพราะบุคคลไม่ได้ใกล้ชิดจึงยากที่จะรับรู้อย่างถ่องแท้เกี่ยวกับพื้นที่ปลายทาง อาจทำให้การประมาณข้อดีข้อเสียของถิ่นปลายทางผิดพลาดได้

เมื่อบุคคลเปรียบเทียบปัจจัยของท้องถิ่นต้นทางกับท้องถิ่นปลายทางแล้ว ผู้นั้นจะต้องคำนึงถึงอุปสรรคต่าง ๆ ที่ขัดขวาง ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ย้ายถิ่นว่าจะสามารถชนะอุปสรรคนั้นได้หรือไม่ อุปสรรคต่าง ๆ นี้ อาจจะเป็นอุปสรรคที่สำคัญสำหรับบางคนในขณะที่บางคนถือเป็นเรื่องเล็กน้อยเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยส่วนบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องอีก เช่นทัศนคติของผู้ย้ายถิ่นที่มีการยอมรับหรือขัดขวางการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

การย้ายถิ่นเป็นกระบวนการคัดเลือก เพราะอุปสรรคที่ขัดขวางจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขจัดผู้อ่อนแอ หรือผู้ที่สามารถน้อยออกไป โดยทั่วไปแม้ว่าผู้ย้ายถิ่นออกจะมีคุณสมบัติดีกว่าผู้ที่ไม่ย้ายถิ่น ในเขตที่ตนอยู่อาศัย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับเขตที่เป็นจุดหมายปลายทางแล้วจะมี

คุณสมบัติดีด้อยกว่าผู้ที่อยู่ในเขตจุดหมายปลายทาง คุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่นจึงอยู่ระหว่างประชากรในเขตเริ่มต้นกับประชากรในเขตปลายทาง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่น

การย้ายถิ่นของประชากรและแรงงานโดยทั่วไป จะมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่มากมาย แต่โดยสรุปสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ปัจจัยหลักคือ (สุมาลี ปิตยานนท์, 2545)

ปัจจัยผลักดัน หมายถึง ปัจจัยที่อยู่ในท้องถิ่นเดิมของผู้อยู่อาศัยที่เป็นสาเหตุกระตุ้นให้เกิดการย้ายถิ่นออกจากถิ่นที่อยู่เดิม

ปัจจัยดึงดูด หมายถึง ปัจจัยที่อยู่ภายนอกภูมิลำเนาของผู้ย้ายถิ่น ซึ่งมีผลให้ผู้ย้ายถิ่นเกิดความสนใจ และได้รับแรงดึงดูดให้ย้ายถิ่นเข้าไปในท้องถิ่นใหม่

การตัดสินใจย้ายถิ่นหรือไม่ย้ายถิ่นนั้น โดยทั่วไปแล้วไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งโดยเฉพาะ แต่จะขึ้นกับปัจจัยหลายๆ อย่างประกอบกัน สำหรับปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของประชากรไทยในระยะที่ผ่านมา แบ่งออกได้เป็นสาเหตุต่างๆ ดังนี้

(1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยแรกสุดที่กระตุ้นให้คนไทยอพยพออกจากท้องถิ่นเดิมของตนเอง โดยเฉพาะจากเขตชนบท เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพ ในภาคการเกษตร ซึ่งมักจะประสบปัญหาหลายๆ อย่าง จึงเป็นเหตุให้ประชากรอพยพย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเมืองสามารถแยกออกเป็นสาเหตุต่างๆ ได้ดังนี้

สภาพทางการเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศยังคงมีอาชีพเป็นเกษตรกร (48% ในปี 2542) ซึ่งต้องพึ่งพาธรรมชาติในการทำการเพาะปลูก ดังนั้นเมื่อภาวะดินฟ้าอากาศไม่อำนวย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ การเพาะปลูกก็จะมีปัญหา ทำให้รายได้ของเกษตรกรโดยทั่วไป จะขึ้น ๆ ลง ๆ ตามปริมาณการผลิตพืชผลผลทางการเกษตรในแต่ละปีจึงเป็นแรงผลักดันให้แรงงานมีการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเมืองมากขึ้น

ปัจจุบันรัฐได้แก้ไขปัญหานี้ โดยการจัดระบบชลประทานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ครอบคลุมพื้นที่ทางการเกษตรอันจะช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร อีกทั้งยังจัดอบรมและพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร เพื่อลดต้นทุนในการผลิตแก่เกษตรกร เพื่อให้มีต้นทุนในการผลิตต่ำลงและมีรายได้จากการเกษตรมากขึ้น

ปัญหาความบกร่องของตลาด แม้ว่ารัฐบาลจะเข้ามาช่วยจัดการในเรื่องการตลาดด้วยก็ตาม แต่ราคาของผลผลิตที่มีการส่งออกไปขายยังตลาดภายนอกท้องถิ่นก็มีอิทธิพลอย่างมาก ต่อความมั่นคงในด้านรายได้ของเกษตรกร เช่น กรณีราคาข้าวเปลือกตกต่ำ ชาวนา

ผู้ผลิตข้าวจะมีแนวโน้มในการอพยพมาหางานทำในเมืองค่อนข้างสูง เนื่องจากเชื่อว่างานในเมืองจะทำให้มีรายได้ที่ดีกว่า

รัฐบาลมักจะเข้ามาแทรกแซงปัญหาการค้าผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำด้วยการพยุงราคา และการประกันราคา ซึ่งสามารถบรรเทาปัญหาได้ระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขได้ทั้งหมด เพราะปริมาณเงินที่รัฐสามารถช่วยเหลือได้มีจำกัด

หนี้สินทางการเกษตร หนี้สินทางการเกษตรของเกษตรกรที่เพิ่มสูงขึ้นก็เป็นปัจจัยผลักดันให้แรงงานจากภาคการเกษตรมีการย้ายถิ่น เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว และแก้ปัญหาหนี้สินของครัวเรือน การเพิ่มสูงขึ้นของหนี้สินมีสาเหตุมาจากราคาของปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืชมีราคาสูงขึ้น แต่ราคาผลผลิตกลับตกต่ำลง นอกจากนี้การที่สถาบันการเงินมีกฎระเบียบ ในการกู้เงินที่เข้มงวด ทำให้เกษตรกรไม่สามารถหาแหล่งเงินทุนมาใช้ในการทำการเกษตรได้ จึงต้องกู้เงินนอกระบบมาใช้ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าการกู้จากสถาบันในระบบ

ปัญหาการถือครองที่ดินทำกิน ปัญหาเรื่องที่ดินทำกินซึ่งมีปริมาณน้อยลงเมื่อเทียบกับจำนวนประชากร จึงทำให้ประชากรที่อาศัยอยู่ในชนบทซึ่งไม่มีที่ดินเป็นของตนเองต้องเช่าที่ดินจากเจ้าของที่ดินเพื่อทำการเกษตร หรืออพยพย้ายถิ่นเพื่อจับจองพื้นที่ในการทำการเกษตร

ในอดีตเมื่อพื้นที่ทางการเกษตรไม่เพียงพอ หรือไม่สามารถเพาะปลูกพืชผลได้ผลดี ชาวไร่ชาวนาก็มักจะบุกรุกเข้าพื้นที่ป่าเพื่อแผ้วถางจับจองเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ แต่ปัจจุบันนโยบายด้านป่าไม้มีความเข้มงวดมากขึ้นการบุกรุกป่าเพื่อจับจองพื้นที่ทำกินมักจะทำให้เกิดปัญหา กับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองและนำไปสู่ข้อพิพาทต่างๆ หลายอย่าง เช่น กรณีของสมัชชาคนจนกับกรมป่าไม้ ด้วยเหตุนี้การจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรเข้าครอบครองอย่างเหมาะสมน่าจะเป็นทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด

ปัญหาที่ดินเสื่อมสภาพและขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากการเกษตรเป็นการปลูกพืชชนิดเดียวกันติดต่อกันเป็นเวลานาน ทำให้ที่ดินขาดธาตุอาหารที่จำเป็นบางชนิดสำหรับพืช เมื่อที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ไม่สามารถเพาะปลูกได้ ทำให้แรงงานจากภาคการเกษตรอพยพ เข้ามาหางานทำในเขตเมือง ซึ่งคาดว่าจะมีโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า

ปัจจัยจากคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่

สภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันระหว่างชนบทและเมืองก็เป็นสิ่งผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่นด้วยเช่นกัน เป็นต้นว่า

การห่างไกลจากการคมนาคมขนส่ง พื้นที่หลายแห่งที่อยู่ห่างไกลจากถนนหนทางดี ๆ และการคมนาคมเป็นไปอย่างลำบาก ทำให้การติดต่อกับท้องถิ่นอื่นเป็นไปด้วยความ

ยากลำบาก และผลผลิตไม่สามารถขายได้ในราคาสูง เนื่องจากการรวบรวมผลผลิต จะมีค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง ในทางกลับกันเมื่อการคมนาคมสะดวกก็ย่อมก่อให้เกิดการย้ายถิ่นได้ง่ายด้วยเช่นกัน เมื่อพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ประกอบกันแล้ว ย่อมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจที่จะโยกย้ายออกจากถิ่นที่อยู่เดิมของตน

ความหวาดกลัวจากโจรผู้ร้าย การอพยพย้ายที่อยู่ทั้งที่เป็นการถาวรและชั่วคราว ซึ่งมีสาเหตุมาจากการหวาดกลัวภัยจากโจรผู้ร้ายนั้นปรากฏไม่บ่อยนัก มีเฉพาะในบางจังหวัดเท่านั้น เช่น จังหวัดในภาคใต้ซึ่งมีขบวนการก่อการร้ายค่อนข้างบ่อย ผู้อพยพที่มีรายได้ต่ำจากการประกอบอาชีพ และหวาดกลัวผู้ร้ายจะย้ายไปอยู่อำเภออื่น ๆ หรือจังหวัดอื่น ๆ ซึ่งเชื่อว่ามีความปลอดภัยมากกว่า

การสาธารณสุข การสาธารณสุขเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นแรงผลักดันให้มีการย้ายถิ่น เช่น การอพยพย้ายถิ่นออกไปอย่างถาวรเนื่องจากไข้มาเลเรียชุกชุม เป็นต้น

ปัจจัยดึงดูด ที่มีผลต่อการย้ายถิ่น แบ่งออกเป็นสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

(1) การได้รับคำชักชวนจากญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูง คำชักชวนจากคนที่รู้จักนี้เป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญ โดยผู้ที่ชักชวนมักจะบอกเล่าถึงโอกาสในการทำงานในท้องถิ่นอื่นให้ได้ทราบ นับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ และมักจะเกี่ยวข้องอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ของการอพยพย้ายถิ่นเกือบทุกกรณี

(2) การบริการทางสังคมที่ก้าวหน้า เป็นอีกปัจจัยที่ช่วยให้ประชากรย้ายเข้ามาอยู่ในเขตเมืองเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในด้านการศึกษา เพราะผู้ที่อยู่ในเมืองเล็กและมีฐานะดีก็จะนิยมส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในสถานศึกษาที่อยู่ในตัวอำเภอหรือตัวจังหวัด หรือไม่ก็เข้ามายังกรุงเทพมหานคร เพราะต้องการให้ได้รับการศึกษาที่ดีเพื่อจะได้ประกอบอาชีพที่ก้าวหน้าต่อไป เนื่องจากเชื่อว่าในเมืองใหญ่ ๆ จะมีมาตรฐานการศึกษาสูงกว่าในท้องถิ่นของตน ซึ่งคนเหล่านี้เมื่อเรียนจบแล้วก็มักจะหางานทำในเมืองมากกว่าจะกลับไปอยู่ในภูมิลำเนาเดิมเพราะประเภทของงานที่ภูมิลำเนาเดิม จะน้อยกว่าในเมืองใหญ่ ทำให้ทางเลือกในอาชีพมีจำกัด ดังนั้นผู้ที่ย้ายถิ่นเข้ามาศึกษาในเมืองใหญ่ จึงมีแนวโน้มที่จะอาศัยอยู่ในเมืองเป็นการถาวรต่อไป

(3) สภาพเศรษฐกิจในเขตเมือง เป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญในการย้ายถิ่นของประชากรจากชนบท การมีอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม และการบริการที่เจริญในเขตเมืองทำให้เป็นแหล่งที่หางานทำได้ง่าย แม้แต่แรงงานที่ไร้ฝีมือและทักษะ ก็ยังมีโอกาสหางานทำเป็นกรรมกรแบกหาม หรือบริการตามร้านอาหารได้ จึงทำให้ประชากรในชนบทที่ต้องการหาระดับรายได้ของตนต่างมุ่งหน้าเข้ามาในเมือง โดยคาดว่าจะมีความก้าวหน้าในชีวิตมากกว่าอยู่ในชนบท นอกจากนี้การมีระบบคมนาคมที่สะดวกและรวดเร็วก็เป็นปัจจัยเสริมในการย้ายถิ่น เพราะการ

มีระบบสื่อสาร ที่ทันสมัยจะช่วยเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในเมืองและชนบทให้ ประชากรทั่วไปได้รับรู้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจย้ายถิ่น รวมถึงการคมนาคมที่ สะดวกและรวดเร็วระหว่างชนบทและเมือง ก็ทำให้การเดินทางของผู้ย้ายถิ่นเป็นไปได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้มีการย้ายถิ่นหมุนเวียนมากขึ้นด้วย

(4) ความแตกต่างของอัตราค่าจ้าง ในการย้ายถิ่นเพื่อหางานทำนั้น สิ่งสำคัญอย่าง หนึ่งที่จูงใจให้แรงงานย้ายไปก็คือค่าจ้าง ในแหล่งที่มีค่าจ้างสูงกว่าย่อมจะมีแรงงานย้ายเข้าไป หางานทำมาก จากข้อมูลสถิติทางด้านค่าจ้าง ค่าจ้างโดยเฉลี่ยของแรงงานในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จะสูงกว่าในภาคอื่นๆ ที่มีค่าจ้างเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ที่อพยพย้ายเข้ามาทำงานก็เพื่อ หวังค่าจ้างที่สูงกว่า นอกจากนั้น ค่าจ้างเฉลี่ยของแรงงานในเขตเทศบาลโดยทั่วไปจะสูงกว่า นอกเขตเทศบาล (ชนบท) จึงเป็นแรงดึงดูดให้แรงงานย้ายถิ่นจากเขตชนบทเข้าสู่เขตเมืองของ จังหวัดต่างๆ

(5) ความต้องการเปลี่ยนอาชีพ ชาวชนบทส่วนมากที่มีอาชีพทางการเกษตรได้ หลังไหล เข้ามาหางานทำในภาคการผลิตที่ไม่ใช่ภาคเกษตร เนื่องจากเหตุผลต่าง ๆ อาทิ อาชีพ ทางด้านเกษตรซึ่งเป็นอาชีพเดิม มีรายได้ต่ำ ชั่วโมงทำงานสูงแต่ชั่วโมงพักผ่อนน้อย ในขณะที่ งานนอกภาคเกษตรได้รับค่าจ้างที่ดีกว่า มีความก้าวหน้ามากกว่า มีรายได้ประจำ มีความ สะดวกสบายและมีความมั่นคงในอาชีพและรายได้มากกว่าอาชีพเดิม

(6) ความต้องการเครื่องอุปโภค การอพยพออกจากภูมิลำเนาเดิมเป็นการชั่วคราว และไปอาศัยอยู่ชั่วคราวระยะหนึ่งในเมืองหรือจังหวัดใหม่ๆ ซึ่งภาวะเศรษฐกิจก้าวหน้าในหมู่บ้าน ภูมิลำเนาเดิม ทำให้คนงานชนบทได้รับการปลูกฝังนิสัยบางอย่างซึ่งก่อนหน้าไม่อาจปฏิบัติ เช่นนั้นได้ เพราะไม่มีเงิน อุปนิสัยการบริโภคเช่นนี้ต่อไปก็ได้กลายเป็นความจำเป็นที่ละไม่ได้ และเมื่อรวมเข้ากับปัจจัยอย่างอื่น ก็ทำให้เกิดความต้องการเดินทางไปหางานทำนอกหมู่บ้าน ของตนในฤดูกาลผลิตต่อ ๆ ไป มีอยู่เสมอ ๆ ที่คนงานผู้อพยพย้ายออกจากหมู่บ้านอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากเงินหมด ซึ่งเป็นการย้ำให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่สุดของการอพยพก็คือ ความต้องการ เงินและเครื่องอุปโภคบริโภคส่วนปัจจัยอื่น ๆ มีความสำคัญเป็นอันดับรองลงไป

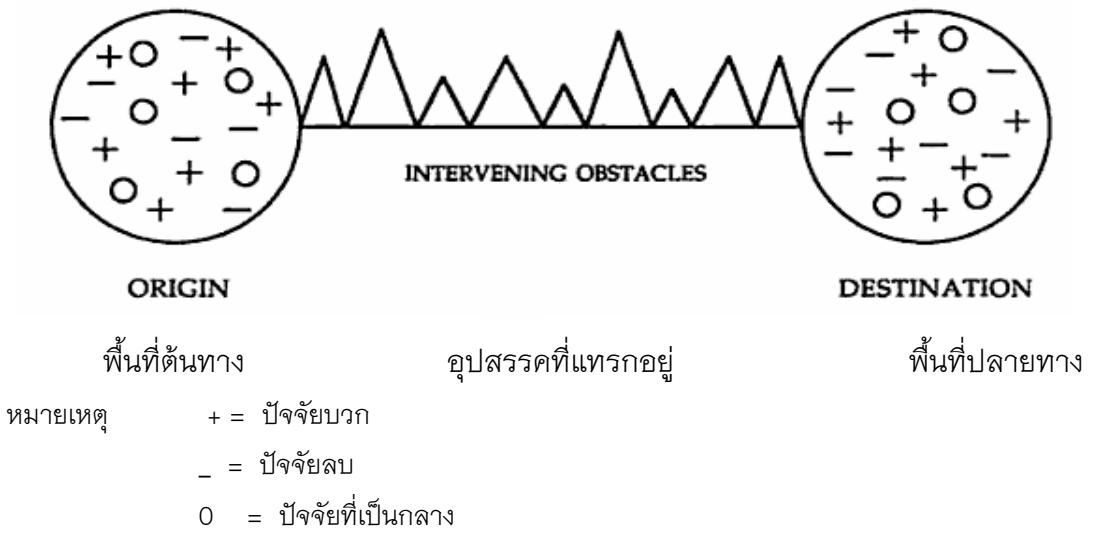
(7) ความอยากรู้อยากเห็นความเป็นอยู่ในเมืองหลวง เคยเป็นที่เชื่อกันทั่ว ๆ ไปว่า ปัจจัยสำคัญของการอพยพชั่วคราวประการหนึ่งก็คือความอยากรู้อยากเห็นชีวิตความเป็นอยู่ ในเมืองหลวง จากงานศึกษาวิจัยปรากฏว่า ปัจจัยดังกล่าวไม่มีความสำคัญมากนัก จริงอยู่ชาว ชนบทโดยเฉพาะคนหนุ่มคนสาวต้องการไปกรุงเทพฯ มาหาครอบครัวเพราะความอยากรู้อยากเห็น แต่ก็ไม่อาจถือว่าการที่คนเหล่านี้เดินทางไปหางานทำในกรุงเทพฯ เป็นเพราะความอยากรู้อยากเห็นชีวิต ความเป็นอยู่ในเมืองหลวงอย่างเดียว ความอยากรู้อยากเห็นเป็นเพียงช่วย

สนับสนุนปัจจัยทางเศรษฐกิจเท่านั้น เพราะถ้าคนงานสามารถทำงานหาเงินได้ในท้องถิ่น
ภูมิลำเนาของตน ก็จะไม่อพยพเคลื่อนย้ายตามฤดูกาล แต่จะเป็นในรูปเดินทางเพื่อท่องเที่ยว
หรือเยี่ยมเยียนเพื่อนฝูง และเดินทางกลับเมื่อเสร็จธุระแล้วมากกว่า

ทฤษฎีการย้ายถิ่นของลี (Lee's Theory)

ทฤษฎีของลีเป็นทฤษฎีที่อธิบายการย้ายถิ่นในแง่มุมต่างๆ เช่น ค่าจัดความของการย้ายถิ่น
ปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่น ปริมาณการย้ายถิ่น กระแสไปและกระแสกลับของการย้ายถิ่น
คุณสมบัติของผู้จะย้ายถิ่น

การย้ายถิ่นตามแนวคิดของลี หมายถึง การเปลี่ยนสถานที่อยู่ของคนไม่ว่าจะสมัครใจ
หรือไม่สมัครใจ ไม่ว่าจะเปลี่ยนที่อยู่อย่างถาวร หรือชั่วคราว ไม่ว่าจะระยะทางจะไกลหรือใกล้
ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นนั้น (ดูภาพ) จะพบว่า ไม่ว่าจะในพื้นที่ต้นทางหรือปลายทางจะ
มีทั้งปัจจัยบวกหรือปัจจัยดึงดูด (Pull factor) ปัจจัยลบหรือปัจจัยที่ผลักดัน (push factor)
และปัจจัยศูนย์คือปัจจัยที่เป็นกลางๆ คือ ไม่มีทั้งผลดีผลเสียต่อการที่จะอยู่หรือไปของผู้ย้ายถิ่น
ตัวอย่างปัจจัยดึงดูดในพื้นที่ปลายทาง เช่น โอกาสในการมีงานทำได้ค่าแรงสูงขึ้น ปัจจัยผลักดัน
อาจจะเป็นสภาพการจราจรที่ติดขัด ที่อยู่อาศัยที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมแออัด ไม่ถูกสุขลักษณะ
 เป็นต้น

ภาพ 2 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่น

LEE ได้พยายามอธิบายถึงปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้คนย้ายถิ่น โดยมีข้อสมมุติฐานเบื้องต้นว่า
การย้ายจากที่แห่งหนึ่งไปอีกแห่งหนึ่งของมนุษย์ จะต้องมิสาเหตุจากเพื่อการปรับตัวให้เข้ากับ

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จำแนกตามปัจจัยที่มีส่วนในการผลักดันปัจจัยที่มีส่วนในการดึงดูด ดังนี้ (อรุณชัย ชัยญาณ, 2545)

ปัจจัยที่มีส่วนในการผลักดัน

1. การลดน้อยถอยลงของทรัพยากรธรรมชาติ ราคาสินค้าที่ผลิตสูงหรือมีอุปสรรคในการผลิตขาดบางอย่างขาดแคลน

2. ไม่สามารถหางานในอาณาบริเวณนั้นได้

3. เกิดภัยพิบัติต่าง ๆ

4. ถูกกดขี่ปราบปรามอันเนื่องจากสิทธิทางการเมือง ศาสนา ฯลฯ

5. เกิดความเบื่อหน่ายชุมชน ด้วยเหตุผลทางด้านประเพณี วัฒนธรรม

6. ผลกระทบที่เกิดจากชุมชนที่ให้โอกาสพัฒนาตนเองน้อย

ปัจจัยที่มีส่วนในการดึงดูด

1. โอกาสที่จะได้งานทำมีสูงหรือมีโอกาสให้เลือกอาชีพที่ชอบได้มาก

2. โอกาสที่จะสร้างความมั่งคั่งให้ตัวเองและครอบครัวสูง

3. ความดึงดูดใจในด้านสภาพแวดล้อม และความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต เช่น ทัศนียภาพ อากาศ บ้านเมือง สาธารณูปโภค การคมนาคม ฯลฯ

4. การย้ายตามระหว่างสามี – ภรรยา หรือ บิดา มารดา บุตร ฯลฯ

ตัวอย่างปัจจัยศูนย์หรือปัจจัยที่เป็นกลาง เช่น ระบบการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งอาจจะไม่มีผลใดๆ ต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น เพราะโครงสร้างการบริหาร ระบบบริหารงานส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่นจะเหมือนกันทั้งสิ้น ส่วนอุปสรรคที่แทรกอยู่เช่น ค่าใช้จ่ายระหว่างพื้นที่ต้นทางกับพื้นที่ปลายทาง หรือระยะห่างระหว่างพื้นที่ต้นทางกับปลายทาง ตัวอย่างเช่น ผู้จะย้ายถิ่นออกจากจังหวัดปัตตานีไปอำเภอหาดใหญ่อาจจะไม่ต้องคิดมากเหมือนกรณีจะย้ายไปอยู่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่เหนือสุดของประเทศ

สำหรับปริมาณการย้ายถิ่นนั้น ลืมความเห็นว่ามีขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย อาทิเช่น คุณลักษณะของผู้ที่จะย้ายถิ่น หากผู้ย้ายถิ่นมีนิสัยรักการเสี่ยง ไม่มีอุปสรรคในการปรับตัวเข้ากับสภาวะแวดล้อมของถิ่นที่อยู่ใหม่ ปริมาณการย้ายถิ่นน่าจะสูง นอกจากนี้ก็มีปัจจัยด้านโอกาสทางเศรษฐกิจของถิ่นที่อยู่ใหม่ เช่น โอกาสที่จะมีงานทำ โอกาสที่จะได้งานที่มีค่าจ้างสูง มีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่ง หากโอกาสดังกล่าวมีสูง ปริมาณการย้ายถิ่นน่าจะสูง นอกจากโอกาสทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัจจัยดึงดูดแล้วอาจมีปัจจัยผลักดันในถิ่นที่อยู่เดิม อาทิเช่น ความแห้งแล้ง ความขาดแคลนพื้นที่ทำกินก็จะผลักดันให้ผู้คนย้ายถิ่นออกได้มาก ฯลฯ

นอกจากนี้ ลียังพูดถึงกระแสการย้ายถิ่นไปกับกระแสการย้ายถิ่นกลับ เช่น ผู้ที่ย้ายถิ่นออกไปอยู่ถิ่นที่อยู่ใหม่ เมื่อไปอยู่ระยะหนึ่งอาจย้ายถิ่นกลับไปที่เดิม ตัวอย่างที่เห็นชัดเจน เช่น ผู้ย้ายถิ่นออกจากชนบทในประเทศไทยมาอยู่เขตกรุงเทพฯ พออยู่อาศัยได้พักหนึ่ง อาจย้ายถิ่นกลับไปอยู่ในชนบทเดิม เช่น ในช่วง พ.ศ. 2539 – 2540 ที่ประเทศเกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ภาครัฐต้องประกาศลดอัตราดอกเบี้ยเงินบาทและสถาบันการเงินหลายสิบแห่งต้องปิดกิจการ อัตราการว่างงานเพิ่มสูงอย่างมาก ในช่วงนี้แรงงานจำนวนมากย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม หรือที่เรียกว่ากระแสการย้ายถิ่นกลับ

แนวความคิดของการย้ายถิ่นในเชิงเศรษฐศาสตร์

แนวความคิดในเชิงเศรษฐศาสตร์นั้นถือว่า การย้ายถิ่นมิใช่เพียงการย้ายแรงงานและมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในแง่ที่เป็นการโยกย้ายปัจจัยการผลิตเท่านั้น แต่ยังรวมพิจารณาด้วยว่าการย้ายถิ่นเป็นการโยกย้ายทุนมนุษย์ ขณะเดียวกันจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจในระหว่างที่ย้ายออก กับที่ที่ย้ายเข้าที่ทำให้ถือได้ว่าการย้ายถิ่นเป็นการเพิ่มค่าทุนมนุษย์ และด้วยเหตุนี้การย้ายถิ่นจึงเป็นการลงทุนมนุษย์ด้วย แนวความคิดเช่นนี้จะเห็นได้ชัดเจนจากการศึกษาถึงการย้ายถิ่นของชาวยุโรปไปยังอเมริกาเหนือในระยะแรก ๆ และได้คำนวณประมาณค่าผลได้ตัวเงินจากทุนมนุษย์ ที่สหรัฐอเมริกาได้รับเพิ่มขึ้นเป็นรายปีไว้ ในประเด็นเช่นนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าทัศนะทางเศรษฐกิจนั้นถือว่า การย้ายของประชากรโดยสมัครใจนั้นเกิดจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจอย่างสำคัญระหว่างที่ที่ย้ายออกกับที่ที่ย้ายเข้า หรือการมีงานทำ เป็นต้น

ถ้าหากวิเคราะห์เชิงคุณภาพของการย้ายถิ่นระดับบุคคล จะพบว่าการที่มีความแตกต่างในด้านค่าจ้างและรายได้ย่อมแสดงว่าในท้องถิ่นเดิมมีอัตราค่าทุนมนุษย์ต่ำกว่าราคาตลาดที่ควรจะเป็นเมื่อตลาดแรงงานเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ซึ่งประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับตลาดและความแตกต่างในรายได้และค่าจ้างด้วยก็จะเป็นเหตุให้เกิดการย้ายถิ่น

ส่วนในแง่มหภาคนั้น การย้ายถิ่นภายในประเทศสำหรับประชากรในวัยแรงงานจะมีผลเท่ากับการเคลื่อนย้ายแรงงานจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง ซึ่งถ้าหากตลาดแรงงานในระบบเศรษฐกิจนั้นมีความสมบูรณ์แล้ว การย้ายถิ่นของแรงงานนั้นก็จะมีผลให้เกิดการปรับตัวในกลไกของราคาหรือค่าจ้าง และในที่สุดค่าจ้างสำหรับแรงงานที่มีทักษะในระดับเดียวกันในงานประเภทเดียวกันจะเท่ากันหมดทุกพื้นที่ของระบบเศรษฐกิจ แต่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศที่ยังไม่พัฒนามีข้อสังเกตที่สำคัญ 3 ประการ ที่ทำให้เกิดผลทางลบจากการย้ายถิ่น คือ (จิระ บุรีคำ, 2537)

1. ความไม่สมบูรณ์ของตลาดแรงงานอันเนื่องมาจากความล้มเหลวของระบบตลาดในเรื่องข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเป็นไปของตลาด หรือจากการเข้าแทรกแซงของรัฐบาลโดยการกำหนดอัตราค่าจ้างที่แตกต่างกันระหว่างพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ต่างมีผลให้การย้ายถิ่นของแรงงานเป็นไปอย่างผิดปกติ และไม่ก่อให้เกิดผลในการปรับตัวของกลไกของราคาในตลาดแรงงานเท่าที่ควร เช่น การกำหนดอัตราค่าจ้างแตกต่างกันสำหรับแรงงานที่มีระดับทักษะเดียวกันในระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ จะทำให้เกิดการย้ายถิ่นจากพื้นที่ที่กำหนดอัตราค่าจ้างต่ำกว่าหรือไม่ได้กำหนดอัตราค่าจ้างไว้ ไปยังพื้นที่ที่กำหนดอัตราค่าจ้างสูงกว่า ทำให้มีการย้ายถิ่นจำนวนมากในทางเดียวจนเรียกได้ว่าเป็นกระแสการย้ายถิ่นที่เด่นชัด ผลกระทบที่ติดตามมาก็คือ มีการว่างงานสูงขึ้นในพื้นที่ที่กำหนดอัตราค่าจ้างไว้ต่ำกว่า

2. การย้ายถิ่นมักจะมีผู้ติดตามหรือครอบครัวย้ายถิ่นไปด้วย ซึ่งผู้ติดตามดังกล่าวมักจะอยู่ในวัยอันเป็นภาระ อันเป็นผลให้เกิดความต้องการบริการขั้นพื้นฐานขึ้นอย่างมากในพื้นที่ที่มีการย้ายเข้า การย้ายถิ่นนอกจากจะลดอุปสงค์ต่อบริการในพื้นที่หนึ่งไปเพิ่มอุปสงค์บริการในอีกพื้นที่หนึ่งแล้ว ยังต้องพิจารณาผลกระทบจากการเปลี่ยนวิถีชีวิตและการดำรงชีพ ซึ่งจะแตกต่างไปในระหว่างพื้นที่เดิมกับพื้นที่ใหม่ จึงทำให้อุปสงค์ในการบริการนั้นเปลี่ยนแปลงแบบแผนไปด้วย เช่น การย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองนั้นไม่เพียงแต่มีการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์ต่อบริการจากชนบทเข้ามาในเมืองเท่านั้น แต่สภาพดำรงชีพในเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมากจากที่เป็นอยู่ในชนบท จะเป็นผลให้อุปสงค์ในการบริการนั้นเปลี่ยนแปลงแบบแผนไปด้วย

3. การขยายตัวของเมืองและความเป็นเมือง ในบางกรณีการย้ายถิ่นของประชากรทำให้เกิดความเป็นเมืองขึ้นโดยการตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้ย้ายถิ่น และความเป็นเมืองที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปโดยหาทิศทางได้ยาก ซึ่งหมายถึงความยากลำบากในการวางแผนพัฒนาและวางผังเมืองเพื่อสร้างสาธารณูปโภคให้เพียงพออย่างเหมาะสม ในหลายกรณีจะพบว่า การย้ายถิ่นมีบทบาททำให้เมืองที่มีอยู่ขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งในแง่ของจำนวนและความหนาแน่นของประชากร โดยเฉพาะประเทศที่ยังไม่พัฒนาจะมีเมืองเอกเพียงเมืองเดียว ซึ่งดึงดูดผู้ย้ายถิ่นเข้าเป็นจำนวนมาก จึงต้องรับภาระและปัญหาสืบเนื่องต่าง ๆ จากการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิระ บุรีคำ (2537) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ในเขตจังหวัดลำพูน โดยกำหนดแบบจำลองการเคลื่อนย้ายแรงงาน 2 แบบ คือ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน

จากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ ซึ่งพบว่ารายได้ปัจจุบันในภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการที่สูงขึ้น จะดึงดูดให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการมากขึ้น ขณะเดียวกันรายได้ปัจจุบันของแรงงานในภาคเกษตรกรรมและรายได้ปัจจุบันของสมาชิกคนอื่น ๆ ในครัวเรือนที่ลดลงจะผลักดันให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากภาคเกษตรกรรม ส่วนขนาดการถือครองพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมที่เพิ่มขึ้นจะขัดขวางการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ และแรงงานเพศชาย จะมีความโน้มเอียงในการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการสูงกว่าแรงงานเพศหญิง ทั้งยังพบว่าเมื่อรายได้ปัจจุบันในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น แรงงานที่อยู่ในภาคเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ ก็พร้อมที่จะเคลื่อนย้ายกลับเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมทันที สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจทางการ พบว่า รายได้ปัจจุบันในภาคเกษตรกรรมที่ต่ำลง จะผลักดันให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจทางการสูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของขนาดพื้นที่ถือครอง เพื่อการเกษตรกรรมและอายุของแรงงานที่สูงขึ้น จะทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจทางการช้าลง และขนาดของครัวเรือนของแรงงานที่ใหญ่ขึ้น จะผลักดันให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมมากขึ้น

อรุณ ชัยญาณ (2545) ได้ศึกษาการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ กรณีศึกษาแรงงานไทยของจังหวัดสตูลที่เดินทางไปทำงานในเกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย ผลการศึกษาพบว่าปัจจัย ที่นำไปสู่การเคลื่อนย้ายแรงงาน ได้แก่ระดับค่าจ้างและเงินเดือนที่สูงกว่า อัตราการว่างงานที่มีสูง และระดับของการมีงานทำที่ต่ำ การไม่สามารถหางานทำได้ตามความรู้ความสามารถของตนได้ในจังหวัดสตูล โอกาสสำหรับความก้าวหน้าในอาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกับจังหวัดสตูล ความต้องการท่องเที่ยวหาประสบการณ์ชีวิต การติดตามเพื่อนฝูงหรือเครือญาติที่เคยเดินทางไปทำงาน ที่เกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดที่เป็นสาเหตุของการเคลื่อนย้ายแรงงานไทยของจังหวัดสตูลที่เดินทางไปทำงานในเกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย คือระดับค่าจ้างและเงินเดือนที่สูงกว่าระดับค่าจ้างและเงินเดือนในจังหวัดสตูล

วันเพ็ญ วอกลาง (2541) ศึกษากระบวนการปรับตัวและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะอยู่ถาวรของแรงงานอพยพจากประเทศพม่า กรณีศึกษาจังหวัดเชียงรายวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ (1) ศึกษาลักษณะของแรงงานพม่า ชีวิตความเป็นอยู่และการจ้างงาน (2) ศึกษากระบวนการย้ายถิ่นของแรงงานพม่าในจังหวัดเชียงราย(3) กระบวนการปรับตัวและการตั้งถิ่นฐานของแรงงานพม่าที่เข้ามาทำงานในจังหวัดเชียงราย และ (4) ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพล

ต่อความตั้งใจที่จะอยู่ถาวรของแรงงานพม่าในจังหวัดเชียงราย ศึกษาในกลุ่มเฉพาะผู้พักอาศัย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 259 คน โดยนำทฤษฎีการปรับตัวและการตั้งถิ่นฐานของ Piore มาเป็นกรอบในการศึกษา เพื่อใช้อธิบายกระบวนการปรับตัวของแรงงานพม่าที่นำไปสู่การตั้งถิ่นฐาน การศึกษากระบวนการปรับตัวได้แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือการปรับตัวระหว่างบุคคล การปรับตัวกับองค์การปรับตัวทางเศรษฐกิจ และแบบแผนของการใช้จ่าย ผลการศึกษาจากการแบ่งกลุ่มแรงงานพม่าตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่อยู่อาศัยต่ำกว่า 1 ปี, 1-4 ปี, 5-9 ปี และ 10 ปีขึ้นไป พบว่า กลุ่มที่อยู่อาศัยระยะเวลา 1-4 ปี มีมากที่สุดร้อยละ 44.4 รองลงมาคือผู้ที่อยู่อาศัยต่ำกว่า 1 ปี และ 10 ปีขึ้นไป มีร้อยละ 22.8 และ 17.8 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า ทั้ง 4 กลุ่ม ดังกล่าวมีความแตกต่างในด้านการปรับตัวและการตั้งถิ่นฐานในจังหวัดเชียงราย

กระบวนการปรับตัวและการตั้งถิ่นฐานของแรงงานพม่า พบว่า ตัวชี้วัดส่วนใหญ่เป็นไปตามทฤษฎีของ Piore แต่มีตัวชี้วัดบางตัวที่ไม่เป็นไปตามทฤษฎีได้แก่การเปลี่ยนแปลงอาชีพจากเกษตรไปสู่อาชีพนอกภาคเกษตรและแบบแผนการใช้จ่ายทางด้านอุปโภคบริโภค และกระบวนการปรับตัวและการตั้งถิ่นฐานแบ่งออกได้ 3 ระยะดังนี้ (1) ระยะบุกเบิก พบว่า แรงงานพม่าที่อยู่อาศัยในจังหวัดเชียงรายไม่ถึง 1 ปี เป็นผู้บุกเบิกโดยการเดินทางเข้ามาคนเดียวและอาศัยอยู่คนเดียว มีประมาณเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง ขณะเดียวกันก็พบว่าแรงงานพม่าที่เพิ่งเข้ามานั้นมีเครือข่ายเครือญาติอยู่แล้วเกือบทั้งหมดทำงานนอกภาคเกษตรกรรม รายได้ส่วนใหญ่ประมาณ 2,000 บาทต่อเดือน (2) ระยะเปลี่ยนแปลง เมื่อระยะเวลาการอยู่อาศัยนานขึ้น อยู่ในช่วง 1-4 ปี พบว่าการอยู่คนเดียวลดจำนวนลง และได้นำครอบครัวเข้ามาอยู่เพิ่มขึ้นบ้างแต่ยังไม่มาก อาชีพส่วนใหญ่ก็ยังทำงานนอกภาคเกษตรกรรมและมีจำนวนไม่มากที่เปลี่ยนอาชีพไปทำงานภาคเกษตรกรรม สำหรับรายได้ส่วนใหญ่ยังมีรายได้เท่าเดิม (3) ระยะการตั้งถิ่นฐาน จะเป็นกลุ่มแรงงานพม่าที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงรายตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 5-9 ปี และ 10 ปี ขึ้นไป เพราะยิ่งอยู่นานยิ่งนำครอบครัว คู่สมรส และบุตรเข้ามาอยู่ด้วยกันมากขึ้น

ขจัตถัย บุรุษพัฒน์ (2531) ศึกษาเรื่อง ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นไปในกรณีของชาวจีนและชาวเขา ชาวจีนฮั่น จีนฮ่อ พม่า รวมทั้งผู้อพยพลี้ภัยจากอินโดจีน สำหรับชาวจีนนั้น ผู้วิจัยกล่าวถึงนโยบายของรัฐบาลต่อชาวจีน ชาวจีนในเมืองไทย การก่อความไม่สงบของชาวจีนภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 นโยบายของรัฐบาลในการผสมกลมกลืนชาวจีนตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 จนถึงสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม นโยบายผสมกลมกลืนของรัฐบาลในปัจจุบัน และผลสำเร็จของนโยบายการผสมกลมกลืน ซึ่งประสบ

ความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะชาวจีนใช้ภาษาพูดเป็นภาษาจีนในระหว่างกันเองลดน้อยลง ลูกหลานจีนนิยมพูดภาษาไทยกันแพร่หลาย รวมทั้งภายในครอบครัวและการติดต่อสมาคมกับผู้อื่น การรวมกลุ่มของครอบครัวก็มีไม่มากนัก การสมรสระหว่างชาวจีนกับชาวไทยทวีมากขึ้น และยังมีการสมรสระหว่างจีนลูกผสมด้วยกัน และระหว่างลูกจีนผสมกับคนไทยเป็นจำนวนมากด้วย ชาวจีนจำนวนมากนิยมเปลี่ยนชื่อสกุลเป็นไทย ประมาณว่ามีผู้ขอจดทะเบียนชื่อสกุลทั่วประเทศปีละ 10,000 ราย ในจำนวนนี้ 90% เป็นผู้ใช้แซ่จีนมาขอเปลี่ยนสกุลเป็นไทย นับได้ว่านโยบายผสมกลมกลืนของรัฐบาลประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้ว่า แม้ว่าการผสมกลมกลืนชาวจีนให้เป็นไทยได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แต่ต้องพยายามหามาตรการใหม่ๆ ช่วยเร่งให้ชาวจีนผสมผสานเข้าสู่สังคมไทยได้เร็วกว่าเดิม รัฐบาลไม่ควรใช้กฎหมายโดยเลือกปฏิบัติต่อลูกหลานจีนเสมือนเป็นพลเมืองชั้นสอง ควรจะถือเสมือนหนึ่งเป็นคนไทยทั่วไป มีสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกันทุกประการ ผู้วิจัยคาดว่าอีกช่วงระยะเวลาหนึ่ง ชาวจีนในประเทศไทยอาจจะผสมผสานเข้าสู่สังคมไทยและกลายเป็นคนไทยไปหมดได้

เกียรติศักดิ์ มั่นศรี (2519) ศึกษาชาวจีนในประเทศไทยในหัวข้อ จีนคือใคร จีนเข้าสู่ประเทศไทยได้อย่างไร การผสมผสานชาวจีนเข้ากับสังคมไทย จำนวนประชากรในไทย รวมทั้งการแปลงสัญชาติเป็นไทยของชาวจีน นอกจากนั้นยังได้กล่าวถึงสภาพสังคมชาวจีนในประเทศไทย การรวมตัวของชาวจีนในการจัดตั้งสมาคมโรงเรียนจีน อิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับสมาคมจีน โรงเรียนจีน ที่ส่งผลต่อสังคมไทย มาตรการและนโยบายของรัฐบาลไทยในการผสมกลมกลืนชาวจีนให้เป็นไทย ซึ่งมีทั้งนโยบายผสมกลมกลืน นโยบายชาตินิยม นโยบายในการลดอำนาจทางเศรษฐกิจของชาวจีน นโยบายเกี่ยวกับคนต่างด้าวเข้าเมือง นโยบายเกี่ยวกับสัญชาติจีน สมาคมจีน และโรงเรียนจีน รวมทั้งสื่อมวลชนจีนด้วย ในงานวิจัยเกียรติศักดิ์ มั่นศรี ได้แบ่งจีนออกเป็นสองพวก คือ จีนเก่าและจีนใหม่ โดยให้ความหมายอย่างชัดเจนว่า จีนเก่า หมายถึงคนเชื้อสายจีนที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยแต่โบราณ และบัดนี้ได้กลายเป็นคนไทยสมบูรณ์แล้ว สำหรับจีนใหม่เป็นชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่ที่เดินทางเข้ามาอาศัยในไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งนี้หมายรวมถึง คนต่างด้าวและลูกหลานจีนที่เกิดในเมืองไทยด้วย พวกจีนเก่าได้ทำตัวแทรกเข้าไปในสังคมไทย จนได้รับการยกย่องจากคนไทย ส่วนจีนใหม่มักตั้งสังคมของตนซ้อนทับสังคมไทย มักแสดงการขัดขวางหรือกระทำใด ๆ ที่เป็นความวุ่นวายในสังคมเมื่อตนเสียผลประโยชน์ อย่างไรก็ตาม แม้จีนเก่าจะถูกรวมเข้ากับสังคมไทยอย่างกลมกลืนจนบุตรหลานได้กลายเป็นไทยไปแล้ว แต่ชาวจีนผู้อพยพเข้ามาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เกียรติศักดิ์ มั่นศรี เรียกว่า พวกจีนใหม่นั้นได้สร้างความวุ่นวายให้กับประเทศไทย พวกนี้ยังคงยึดมั่นในความเป็นจีน บ้างก็ไม่ยอมรับการผสมกลมกลืนเลย

พรพรรณ เตียรักษ์กิจสกุล (2536) ได้ศึกษาถึงจีนอพยพที่เข้ามาสู่ไทยด้วย 4 รูปแบบ โดยอ้างอิงงานวิจัยของ Wang (1991) คือ รูปแบบพ่อค้า รูปแบบกุลี รูปแบบของ ผู้พักแรม และรูปแบบของผู้อพยพ ชาวจีนเหล่านี้ได้เข้ามาตั้งสมาคมกลุ่มภาษาขึ้น โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นไปในเรื่องบทบาทสมาคมจีนต่อไทยอย่างไร ส่งผลต่อการสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของคนไทยเชื้อสายจีนในไทยอย่างไร รวมทั้งแสดงให้เห็นว่าสมาคมจีนได้ช่วยให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทางสังคม และสร้างความแข็งแกร่งในทางวัฒนธรรมให้กับคนไทยเชื้อสายจีนหรือไม่ ทั้งนี้โดยไม่ได้เน้นถึงเรื่องการผสมผสานของชาวจีนในไทย และกรอบแนวคิดอันเป็นทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย คือ กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการดำรงไว้ซึ่งชาติพันธุ์

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการของชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปประเทศที่สาม กรณีศึกษา: ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากเอกสารภายใต้ขอบเขตการศึกษารวมทั้งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key informant) ซึ่งเป็นผู้อพยพชาวเกาหลีเหนือ ผู้วิจัยได้กำหนดข้อหัวดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัย นั้น ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล รวมทั้งสิ้น 37 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้อพยพชาวเกาหลีเหนือ ในพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 27 คน เป็นชาย 10 คน และหญิง 17 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานผู้อพยพหลบหนีเข้าเมือง ในพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ได้แก่ข้าราชการตำรวจในเขตสถานีตำรวจภูธรเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือ กรณีศึกษา: เขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ อย่างเป็นทางการ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส และจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือ ที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของชาวเกาหลีเหนือที่อพยพเข้าสู่เขตอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ตามทฤษฎีการย้ายถิ่นของลี (Lee's Theory) ซึ่งได้แก่

- 1) ปัจจัยผลักดัน หรือพื้นที่ต้นทาง
- 2) ปัจจัยระหว่างกลาง หรืออุปสรรคที่แทรกอยู่
- 3) ปัจจัยดึงดูด หรือ พื้นที่ปลายทาง

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องข้าราชการตำรวจ ในการปฏิบัติงานผู้อพยพหลบหนีเข้าเมือง ในพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เพื่อหาแนวทางการป้องกัน และผลักดันผู้อพยพชาวต่างด้าวมิให้เดินทางสู่ประเทศที่สาม

เครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์เจาะลึก) ที่ใช้ในการวิจัย ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

1. พลตำรวจตรี สุรเชษฐ์ โปบุญญานนท์ ตำแหน่ง ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงราย

2. พันตำรวจเอก ภาภกร คุณเจริญ ตำแหน่ง ผู้กำกับการตำรวจภูธรเชียงแสน

3. พันตำรวจเอก ปิติ นิธินนทเศรษฐ์ ตำแหน่ง ผู้กำกับการตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดเชียงราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสืออนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษาคณะต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยพะเยา
2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ฝ่ายตรวจคนเข้าเมืองอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
3. แจ้งผู้บังคับบัญชาให้รับทราบถึงการทำวิจัยเรื่องนี้
4. แจ้งผู้ปฏิบัติหน้าที่ล่ามแปลภาษาให้รับทราบ
5. แจ้งผู้อพยพให้ทราบถึงการให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
6. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือ จำนวน 27 คน และกลุ่ม 2 คือ ข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 37 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องชีวิต ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือ กรณีศึกษา : เขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย นั้นได้

กำหนดประชากรเพื่อเก็บข้อมูลสัมภาษณ์จำนวน 27 คน ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 27 ชุด ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดตามทฤษฎีการย้ายถิ่นของลี (Lee's Theory) ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยผลักดัน หรือพื้นที่ต้นทาง ปัจจัยระหว่างกลาง หรืออุปสรรคที่แทรกอยู่ และปัจจัยดึงดูด หรือ พื้นที่ปลายทาง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาเขียนบรรยายแบบพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการของชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปประเทศที่สาม กรณีศึกษา: ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จำนวนกลุ่มตัวอย่าง รวม 37 ชุด แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้อพยพชาวเกาหลีเหนือ จำนวน 27 คน เป็นแบบสัมภาษณ์เจาะลึกตัวแทนของกลุ่มผู้ลี้ภัยเกาหลีเหนือ และผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน จำนวน 10 คน แบ่งข้อมูลเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้อพยพชาวเกาหลีเหนือ

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันผลักดันชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปประเทศที่สามกรณีศึกษา:ผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ผลการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพของอพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือมีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน
เพศ	
หญิง	17
ชาย	10
รวม	27
อายุ	
18-20 ปี	9
21-30 ปี	8
31-40 ปี	5
41-57 ปี	4
รวม	27

ตาราง 1 (ต่อ)

อาชีพ

เกษตรกรรม	5
รับจ้าง	19
พนักงานร้านอาหาร	2
ไม่มีงานทำ	1
รวม	27

สถานภาพครอบครัว

โสด	13
สมรส	14
รวม	27

รายได้

1,500-3,000 วอน	9
3,001-5,000 วอน	17
ไม่มีรายได้	1

การศึกษา

ประถมศึกษา	5
มัธยมศึกษา	20
ไม่ได้ศึกษา	2

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวน 4 คน	5
จำนวน 5 คน	10
จำนวน 6 คน	12
รวม	27

อาศัยอยู่เมืองในเกาหลี

ฮัมกยอบุกโด	14
ฮัมกยอนัมโด	3
รย็องกั๋งโด	10
รวม	27

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้อมูลพื้นฐานของผู้ป่วยชาวเกาหลีเหนือ จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ สถานภาพครอบครัว รายได้ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาศัยอยู่ในเมืองของเกาหลี มีดังนี้

เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 17 คน รองลงมาเพศชาย จำนวน 10 คน

อายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 18-20 ปี จำนวน 9 คน รองลงมาอายุ 20-30 ปี จำนวน 8 คน รองลงมาอายุ 31-40 ปี จำนวน 5 คน และอายุ 41-57 ปี จำนวน 4 คน

อาชีพ ส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 19 คน รองลงมาเกษตรกรรม จำนวน 5 คน รองลงมา คือ พนักงานร้านอาหาร จำนวน 2 คน และไม่มีการทำงาน จำนวน 1 คน

สถานภาพครอบครัว ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 14 คน รองลงมาโสด 13 คน รายได้ ส่วนใหญ่ มีรายได้/เดือน 3,001-5,000 วอน จำนวน 17 คน รองลงมามีรายได้ 1,500-3,000 วอน จำนวน 9 คน และไม่มีรายได้ จำนวน 1 คน

การศึกษา ส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 20 คน รองลงมา มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา จำนวน 5 คน และไม่ได้ศึกษา จำนวน 2 คน

จำนวนสมาชิกในครอบครัว ส่วนใหญ่มีจำนวน 4-6 คน จำนวน 27 คน

อาศัยอยู่ในเมืองของเกาหลี ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเมืองฮัมกยงบุกโด จำนวน 14 คน รองลงมา รย้งกังกโด จำนวน 10 คน และฮัมกยงนัมโด จำนวน 3 คน

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้อพยพชาวเกาหลีเหนือ

ตาราง 2 แสดงผลการศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้อพยพชาวเกาหลีเหนือด้านปัจจัยผลักดัน

ด้านปัจจัยผลักดัน	ผลการศึกษา (N=27)
1. ความเป็นอยู่ที่ประเทศเกาหลีเหนือ	<ul style="list-style-type: none"> - มีฐานะยากจน - ปานกลาง ค่อนข้างยากจน - มีความเป็นอยู่ยากลำบากมาก - รายได้ไม่เพียงพอต่อการอยู่อาศัย
2. ภาวะเบียดเบียนในการดูแลประชาชนของประเทศเกาหลีเหนือ	<ul style="list-style-type: none"> - ภาวะเบียดเบียนเข้มงวด ทหารเป็นผู้คุมเข้ม - มีระเบียบมากพอสมควรทหารมีความเข้มงวดมาก - เข้มงวดมากไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ ต้องยอมรับอย่างเดียว - ทหารเข้มงวด เอาเปรียบประชาชน - มีภาวะเบียดเบียนไม่แน่นอน ไม่มีอิสระในการทำงาน ไม่มีประกันสังคม - รัฐบาลไม่ให้ประชาชนมีสิทธิมีเสียง ห้ามวิพากษ์วิจารณ์ แพทย์พยาบาลมีน้อยไม่เพียงพอเจ็บป่วยต้องซื้อยากินเอง - มีกฎหมายค่อนข้างรุนแรง ทหารเป็นใหญ่ไม่ค่อยสนใจความเป็นอยู่ของประชาชน - รัฐบาลเข้มงวดมาก ให้อำนาจอยู่ในอำนาจของทหาร - ภาวะเบียดเบียนมากต้องอยู่อย่างระมัดระวัง
3. ความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต	<p>3.1 ด้านร่างกาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ต้องการอาหารที่เพียงพอและเครื่องนุ่งห่ม ตลอดจนบ้านที่มั่นคง - ต้องการรายได้ที่เพียงพอในการจับจ่ายซื้อสินค้า

ตาราง 2 (ต่อ)

ด้านปัจจัยผลักดัน	ผลการสัมภาษณ์ (N=27)
3. ความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง คุณภาพชีวิต	<ul style="list-style-type: none"> -ขาดอาหารอุปโภคที่พอเพียง -ต้องการอาหาร และที่อยู่อาศัย -ต้องการอาหาร เสื้อผ้า และที่อยู่ที่ดี -ต้องการเปลี่ยนแปลง ด้านอาหารให้เพียงพอต่อความต้องการ -อาหารไม่เพียงพอ ต้องอดมื้อกินมื้อ ยากจนมาก -ต้องการอาหารที่พอเพียง เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ที่ดีกว่าปัจจุบัน -อยากมีของที่ดีๆ กินอิม เครื่องนุ่งห่มที่เพียงพอในฤดูหนาว และมีบ้านที่อบอุ่น -ต้องการที่อยู่อาศัยที่เป็นของตนเอง -ต้องการที่เพียงพอ เช่น ข้าวหรือข้าวโพด
	3.2 ความมั่นใจในชีวิตและสุขภาพ การมีงานทำ <ul style="list-style-type: none"> -ต้องการความมีอิสระในชีวิต มีสุขภาพที่สมบูรณ์และ มีงานทำอย่างมั่นคง -ต้องการทำงานที่มีค่าแรงงาน มากกว่าที่เป็นอยู่ -ต้องการมีงานทำที่สามารถเก็บเงินได้และมี สาธารณสุขที่ดีกว่าปัจจุบัน -ไม่มีความมั่นคงในชีวิตลำบาก สุขอนามัยไม่ดี สาธารณสุขไม่พอเพียง เจ็บป่วยต้องซื้อยากินเอง -ต้องการทำงานเลี้ยงดูครอบครัวและตนเองได้ -ต้องการเงินเดือนที่มั่นคง มีรายได้ทุกเดือน -ต้องการสวัสดิการเรื่องโรงพยาบาล -ต้องการความปลอดภัยในชีวิตที่ดีกว่าเกาหลีเหนือ -อยากมีสุขภาพที่แข็งแรง ปลอดภัย -ต้องการทำไร่ทำสวนที่เป็นของตนเอง -มีรายได้ที่ยุติธรรม สวัสดิการทั่วถึง

ตาราง 2 (ต่อ)

ด้านปัจจัยผลกัตัน	ผลการสัมภาษณ์ (N=27)
3. ความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง คุณภาพชีวิต (ต่อ)	<ul style="list-style-type: none"> - ความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ 3.3 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน - ไม่มีทรัพย์สิน เนื่องจากยากจน - ต้องการความปลอดภัย มีชีวิตที่อิสระ - ต้องการความสงบจากสงคราม และการดูแลของทหาร หรือตำรวจอย่างมีความยุติธรรม - ต้องการชีวิตที่มีเสรีภาพ - ต้องการที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย - ชีวิตมีความปลอดภัยเนื่องจากกฎหมายมีบทลงโทษที่รุนแรง - ภาษีที่จ่ายให้รัฐมากเกินไป ทำให้รายได้น้อยเพียงพอกับรายจ่าย จึงไม่มีทรัพย์สิน
4. ด้านชีวิตครอบครัว ความพอดีในชีวิตครอบครัว การอยู่พร้อมหน้าของครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องการไปอยู่กับภรรยาที่เกาหลีใต้ - ต้องการไปอยู่กับครอบครัวที่เกาหลีใต้ เนื่องจากครอบครัวอพยพไปก่อนแล้ว - ต้องการอยู่กับครอบครัวพร้อมหน้า พ่อแม่ลูก - แยกกับครอบครัว ไม่พร้อมหน้า - เป็นความฝันและต้องการอยู่กับครอบครัว - ต้องการอพยพ จึงมากับลูกก่อน - ต้องการไปอยู่กับญาติๆ ที่เกาหลีใต้ - ครอบครัวไม่พร้อมหน้า เพราะแยกย้ายกันอพยพ - ความเป็นอยู่ในเกาหลีเหนือไม่ดี ทำให้ครอบครัวต้องจากกันไปหางานทำ ไม่ค่อยจะได้พบกัน - ไม่พอในชีวิตที่เกาหลีเหนือ ต้องการไปเกาหลีใต้ - ต้องการไปหาภรรยาและลูก ที่อพยพไปเกาหลีใต้

ตาราง 2 (ต่อ)

ด้านปัจจัยผลักดัน	ผลการสัมภาษณ์ (N=27)
5. การได้รับสวัสดิการของภาครัฐใน เกาหลีเหนือ	<ul style="list-style-type: none"> -ได้รับรายได้บางส่วนที่ต้องทำงานให้ แต่ไม่ เพียงพอในการบริโภค รายได้ไม่แน่นอน ไม่มี วันหยุด ไม่มีโบนัส ไม่มีค่ารักษาพยาบาลฟรี -ไม่ได้รับสวัสดิการใดๆ จากรัฐบาล -ไม่ได้รับสวัสดิการ มีวันหยุด 1 วันวันอาทิตย์ ไม่มี โบนัสไม่มีค่ารักษา -มีน้อยมาก รายได้จากปลูกพืชต้องส่งให้รัฐบาล และรัฐบาลจะแบ่งส่วนต่างให้กลับมา ซึ่งน้อย มากไม่เพียงพอในการบริโภคในครอบครัว ยา รักษาโรคไม่มีคุณภาพ -ไม่ได้รับสวัสดิการ หากไม่ทำงานก็ไม่มีรายได้ -เจ็บป่วยต้องซื้อยากินเอง รัฐไม่ดูแล โรงพยาบาล ในชนบทก็ไม่มี -สวัสดิการจากรัฐไม่มีคุณภาพ เช่น ยารักษาโรค

ตาราง 3 แสดงผลการศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้
อพยพชาวเกาหลีเหนือด้านปัจจัยแทรก

ด้านปัจจัยแทรก	ผลการสัมภาษณ์ (N=27)
1. สาเหตุที่ทำให้ตัดสินใจอพยพจาก เกาหลีเหนือ และค่าใช้จ่ายใน การเดินทาง	<ul style="list-style-type: none"> -อยากมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เสียค่าใช้จ่าย 100,000-150,000บาท -ต้องการความเป็นอิสระ เสียค่าใช้จ่าย 100,000/คน -ต้องการมีงานทำ ค่าใช้จ่าย 150,000-200,000บาท -ต้องการมีงานทำและศึกษาต่อในต่างประเทศ -ต้องการอยู่กับครอบครัว ค่าใช้จ่าย 20,000หยวน -อยากมีชีวิตที่ดีกว่าเดิม ค่าใช้จ่าย 120,000บาท -ต้องไปใช้ชีวิตกับครอบครัว ค่าใช้จ่าย 70,000บาท -เสียค่าใช้จ่าย 20,000-30,000หยวน -ต้องการอนาคตที่ดี เสียค่าใช้จ่าย 20,000หยวน/คน ไม่รวมค่าอยู่และค่ากินระหว่างเดินทาง
2. สภาพพื้นที่เดินทาง จำนวน ระยะทางจากต้นทาง และ ปลายทาง	<ul style="list-style-type: none"> -พื้นที่เดินทางลำบากเป็นบางช่วงในระหว่างจีนเข้าพม่าและระหว่างนั่งเรือเข้าลาว ระยะทางไม่รู้ แต่ใช้เวลาประมาณ 15 วัน จนถึงประเทศไทย -เดินทางลำบากต้องอดอาหารบางมื้อ ระยะไม่รู้แต่มาถึงเชียงแสนใช้เวลา 20 วัน -มีความลำบากต้องอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่ม ระยะไม่รู้ -การเดินทางลำบากมาก พื้นที่มีความเสี่ยงสูง -ระยะทางประมาณ 1,000 กิโลเมตร -อันตรายมากเพราะต้องใช้พื้นที่เดินทางกลางป่าเพื่อหลบทหารและตำรวจ -ระยะทางในป่าต้องเดินเท้าหลายวัน -สภาพพื้นที่ทุรกันดาร -เดินทางทางบก-น้ำตอนกลางวัน แต่กลางคืนต้องเดินเท้า นอนกลางป่า เดินทางถึงไทย 18 วัน

ตาราง 3 (ต่อ)

ด้านปัจจัยแทรก	ผลการสัมภาษณ์ (N=27)
3. สภาพพื้นที่เดินทาง จำนวนระยะทางจากต้นทาง และปลายทาง (ต่อ)	-ลำบากมากต้องหลบหลีกเลี่ยงการจับกุมในจีน พม่า ลาวใช้เวลาเดินทางถึงไทย 21 วัน
4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างการเดินทาง	<ul style="list-style-type: none"> -ไม่มีความปลอดภัย เนื่องจากต้องหลบหนีทหาร ตำรวจและสัตว์มีพิษ -ไม่มีความปลอดภัย เพราะไม่มีกฎหมายคุ้มครอง -บางครั้งถูกลวนลามทางเพศในจีนและพม่า รวมทั้งอยู่ในเรือด้วย -ถูกลวนลามจากกลุ่มที่เดินทางมาด้วยกัน -ต้องหลบหนีทหารจากประเทศต่างๆที่ผ่าน -ถูกลวนลามจากคนจีน พม่า ต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม
5. อุปสรรคระหว่างทาง เช่น บุคคลนำทาง และสุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> -ถูกคุกคามทางเพศจากคนนำทาง และต้องทนความหนาวและฝนตก -บุคคลนำทางคอยลวนลาม สุขภาพแย่มากต้องระวังสัตว์ป่าที่มีพิษ งู ยุง -ถูกลวนลามทางเพศ -เป็นไข้ในป่า ตัวร้อน ลำบากมากในการเดินทาง โดยเฉพาะถ้ามีเด็กมาด้วย -สัตว์มีพิษในป่า ยุงป่า และอุบัติเหตุต่าง ๆ -คนนำทางบางครั้งไม่ชำนาญทาง -คนนำทางกลัวถูกทหารจับ หนีระหว่างทาง -ถูกลวนลามจากบุคคลนำทางและผู้ลี้ภัยด้วยกันเอง -ถูกคุกคามทางเพศ ช่มชู้น กระทำชำเรา

ตาราง 4 แสดงผลการศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้
อพยพชาวเกาหลีเหนือด้านปัจจัยดึงดูด

ด้านปัจจัยดึงดูด	ผลการสัมภาษณ์ (N=27)
1. ประเทศที่สาม ที่ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	-ทุกคนต้องการไปประเทศเกาหลีใต้
2. ต้องการความมั่นคงของชีวิตจากประเทศที่สาม	-ต้องการรายได้ที่เพียงพอ มีชีวิตที่ดีขึ้น ได้อยู่กับครอบครัว และหวังว่าสาธารณสุขจะดีกว่าที่เดิม -อยากมีงานทำมีรายได้มั่นคง มีที่อยู่อาศัย -อยากเรียนหนังสือ และม้งานทำมีเงินเดือน -ต้องการรายได้ที่ดีกว่าปัจจุบัน -ต้องการความเป็นอิสระในชีวิต -มีความเป็นอยู่ที่ดี และยุติธรรม ไม่ถูกกดขี่ข่มเหง -ต้องการงานทำที่เลี้ยงดูครอบครัวได้
3. ความต้องการประชาธิปไตย อิสระและพัฒนาศักยภาพความสามารถของตนเอง ในประเทศที่สาม	-ต้องการงานทำ และการรักษาสุขภาพ -ต้องการให้รัฐบาลอบรมฝึกอาชีพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย -อยากให้ทั้ง 2 สองรวมกัน -ต้องการให้รัฐบาลส่งเสริมทักษะในการทำงาน -การเคารพสิทธิความเป็นมนุษย์ที่เหมือนกัน -อยากศึกษาเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ และเรียนหนังสือ -ต้องการความเท่าเทียมกันในด้านสิทธิและเสรีภาพ -ต้องการอยู่กับครอบครัวและม้งานทำ -ต้องการอิสระทางด้านความคิด มีเสรีภาพ -อยากศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และฝึกทักษะเพื่อหา งานทำ และมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน -ความเสมอภาคจากรัฐบาล -ต้องการงานที่รัฐบาลจัดหาให้

ตาราง 4 (ต่อ)

ด้านปัจจัยดึงดูด	ผลการสัมภาษณ์ (N=27)
4. ทศนคติที่มีต่อประเทศไทยใน การตัดสินใจเป็นทางผ่าน	<ul style="list-style-type: none"> -รัฐบาลไทยมีการดูแลผู้อพยพที่ดี -ประเทศไทยมีมนุษยธรรม -คนไทยเป็นคนมีเมตตา กรุณา ให้ความช่วยเหลือ - อยู่ในเรือนจำประเทศไทย ดีกว่าถูกจำคุกในเกาหลีเหนือ -เมื่อถึงชายแดนไทยก็รู้สึกว่พบอิสระภาพแล้ว -เจ้าหน้าที่ตำรวจให้บริการที่ดี เห็นอกเห็นใจผู้อพยพ -เจ้าหน้าที่ตำรวจใจดี รู้สึกสงสารผู้อพยพ ที่ถูกกดขี่ข่มเหง -ประเทศไทยมีกฎหมายที่ยุติธรรม
5. จำนวนผู้อพยพทั้งหมดที่บรรล วัตถุประสงค์ในการอพยพไปสู ประเทศที่ต้องการ	<ul style="list-style-type: none"> -เมื่อก่อนจะใช้หลบหนีไปยังประเทศเวียดนาม แต่รัฐบาลเกาหลีเหนือกดดันเวียดนามอย่างหนัก จึงทำให้เวียดนามเข้มงวดมาก ใช้มาตรการผลักดันกลับประเทศเกาหลีมาตลอด -ประเทศพม่า ลาว ก็ใช้มาตราเช่นเดียวกับเวียดนาม ซึ่งถูกส่งกลับ จะถูกตั้งข้อหาว่า ผู้ทรยศชาติถูกลงโทษและทรมานอย่างหนัก -ประเทศไทยมีความปลอดภัยมากกว่าประเทศอื่น ๆ มีประชาธิปไตย หากมาถึงประเทศไทยได้เป้าหมายก็สำเร็จแล้ว -จากคำบอกเล่าที่ผ่านมามีประมาณ 1,000 คน ที่สามารถมาถึงประเทศไทยและไปสูประเทศที่ต้องการได้ -แต่ยังมีผู้อพยพเกาหลีเหนือ จำนวนมากที่ยังตกค้างอยู่ในประเทศจีน เนื่องจากประเทศจีนมีความเข้มงวดมาก

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเชียงใหม่ จังหวัด เชียงราย ในการป้องกันผลักดันชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปประเทศ ที่สาม กรณีศึกษา: ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ตาราง 5 แสดงผลการสัมภาษณ์แนวทางการป้องกันและผลักดันชาวต่างด้าว

แนวทาง	ผลการสัมภาษณ์ (N=10)
1. ความรู้สึกที่ชาวเกาหลีเหนือเข้ามาในพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> -มีความรู้สึกเห็นใจแต่ทำไมต้องใช้พื้นที่ จ. เชียงรายเป็นทางผ่านไปประเทศที่สาม ทำให้ประเทศไทยต้องรับภาระค่าใช้จ่ายสูงมาก -สงสาร นำเวทนา เพราะต้องลำบากจากการหนีเพื่อมาตายเอาดาบหน้า -รู้สึกสงสาร เนื่องจากต้องหลบหนีเสี่ยงชีวิต หากถูกจับได้จะต้องถูกลงโทษถึงแก่ชีวิต -รู้สึกว่าเป็นภาระค่าใช้จ่ายของประเทศ ที่จะต้องดูแลดำเนินการตามกระบวนการกฎหมายเกี่ยวกับผู้ลี้ภัย -สงสารที่ต้องจากบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง -รู้สึกเห็นใจ เมื่อเข้ามาแล้วก็อยากจะให้เขาได้รับความสะดวกมากๆ ในการบริการของเรา -รู้สึกเห็นใจ เพราะเขาต้องการไปประเทศที่สามเท่านั้น ไม่มีภัยด้านความมั่นคง -รู้สึกเห็นใจที่ต้องมีความลำบากในประเทศตนเอง ถูกกดขี่จากรัฐบาลจนต้องลี้ภัย
2. เหตุผลที่ชาวเกาหลีเหนือใช้พื้นที่จังหวัดเชียงรายเป็นทางผ่าน ทั้งที่ชายแดนของไทยไม่ได้ติดกับเกาหลีเหนือ	<ul style="list-style-type: none"> -เนื่องจากเกาหลีที่อยู่เกาหลีใต้ ติดต่อให้หนีมาทางไทย เพราะรัฐบาลไทยมีการดูแลที่ดีให้แก่ผู้ลี้ภัย -เนื่องจากเกาหลีเหนือติดแผ่นดินจีน จีนติดลาว และลาวติดไทย โดยสารมาทางเรือร่อนน้ำโขงเข้ามาสะดวก -ข้ามเขตล่าน้ำโขงการเดินทางเข้ามาทางเรือสะดวก

ตาราง 5 (ต่อ)

แนวทาง	ผลการสัมภาษณ์ (N=10)
	<ul style="list-style-type: none"> -เจ้าหน้าที่ตำรวจไทยมีความเห็นอกเห็นใจ และได้รับการช่วยเหลือ -เป็นเส้นทางที่ลัดลอกโดยไม่ต้องใช้หนังสือเดินทาง เมื่อมาถึงประเทศไทย ก็จะมีอิสรภาพ -จากคำบอกเล่าเกาหลีเหนือ คนไทยเป็นคนที่เมตตา กรุณา ได้รับการช่วยเหลือที่ดี -เป็นเส้นทางลี้ภัยที่ใช้เวลาใกล้ที่สุดในการออกจากเกาหลีเหนือ -เพราะเห็นว่ามีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน หลายประเทศ -ผู้นำทาง รู้เส้นทาง การเดินทางเข้ามาประเทศไทย ทำให้สะดวกและถึงประเทศไทยเร็ว
<p>3. วิธีการที่จะดำเนินการกับผู้ลี้ภัยเกาหลีเหนือ เมื่อถูกจับดำเนินคดี</p>	<ul style="list-style-type: none"> -ดำเนินการตามกฎหมายที่ถูกต้องและเป็นธรรม -นำส่งพนักงานสอบสวน ส่งฟ้องศาล และผลักดันส่งให้ตรวจคนเข้าเมือง ดำเนินการต่อ -ดำเนินการตามกฎหมาย พรบ.เข้าเมือง พ.ศ. 2552 -อยากให้ทางองค์การนาชาติ เข้ามามีบทบาทมากกว่าที่จะปล่อยให้เป็นการของประเทศไทย โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการกฎหมายเกี่ยวกับการว่าด้วย พรบ.คนเข้าเมือง -นำส่งพนักงานสอบสวน จัดหาล่ามให้เท่าที่ทำได้ -ต้องดำเนินการตามกฎหมาย แต่ก็ไม่อยากให้เข้ามาเพราะมีปัญหาเรื่องภาษาการสื่อสารมาก -นำส่งศาลและทางตรวจคนเข้าเมือง จะดำเนินการส่งผ่านไปยังประเทศที่สาม (เกาหลีใต้)

ตาราง 5 (ต่อ)

แนวทาง	ผลการสัมภาษณ์ (N=10)
4. วิธีการจัดการกับผู้ลักขโมย เกาหลิเหนื่อ เมื่อขบวนการ ทางดำเนินการเสร็จ เรียบร้อย	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งให้ตรวจคนเข้าเมือง ดำเนินการไปประเทศที่สาม - ขั้นตอนต่อไปเป็นหน้าที่ของตรวจคนเข้าเมือง - จัดส่งเข้าศูนย์อพยพเพื่อดำเนินการจัดส่งไปยังประเทศที่สามต่อไป - ผลักดันออกนอกประเทศ ตามกฎหมายเพื่อไม่ให้เป็นการละเมิดของประเทศ
5. วิธีป้องกันปราบปรามที่จะ ไม่ให้ผู้ลักขโมยเกาหลิเหนื่อเข้า ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเฉียบขาด รวมถึงขบวนการที่ลักลอบนำชาวเกาหลิเหนื่อมายังประเทศไทย และขอความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน - ตรวจตราในเขตพื้นที่รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ - ตรวจตราทางน้ำ และลงโทษผู้นำทางสถานหนัก - ควรจะมีกฎหมายดำเนินการผลักดันออกนอกประเทศ เหมือนประเทศที่มีอาณาเขตติดกับประเทศไทย - ทำได้แต่การออกตรวจแนวชายแดนตลอด เพื่อป้องกันไม่ให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร หากเข้ามา ก็จำเป็นต้องผลักดันออกนอกประเทศ - ป้องกันไม่ให้เรือที่แอบส่งต่างด้าวออกนอกพื้นที่ หรือช่องทางเข้าออกปกติ ไม่ให้มีโอกาสแอบเข้ามาส่งตามแนวลำน้ำโขง - ติดตามสืบสวนหาข่าว ผู้ที่ให้การสนับสนุนนำชาวเกาหลิเหนื่อเข้ามาส่งยังประเทศไทย ตามแนวลำน้ำโขง หากพบเห็นอยากให้ดำเนินคดีให้ถึงที่สุด - ขอความร่วมมือประเทศจีน สกัดกั้นมิให้ออกนอกประเทศ - ควรจัดเจ้าหน้าที่ออกตรวจเข้มงวดในพื้นที่แนวแม่น้ำโขง ให้มีความถี่มากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันและปราบปราม - ทำการตรวจตราในเขตพื้นที่ ที่รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ

ตาราง 5 (ต่อ)

แนวทาง	ผลการสัมภาษณ์ (N=10)
6. การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางรัฐบาลในการดำเนินการกับผู้ลี้ภัยเกาหลีเหนือ	<ul style="list-style-type: none"> -ได้รับงบประมาณปกติ หน่วยงานรัฐบาลไม่เคยมาแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง ทำได้แค่ออกตรวจและจับกุม -ไม่ได้รับงบประมาณในเรื่องนี้แต่อย่างใด -บางครั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่สิบเวรหรือร้อยเวรประจำวัน ก็ต้องเอาเงินของตัวเองซื้ออาหารให้กับผู้ลี้ภัยที่มารอการส่งตัวต่อไป -ไม่มีและไม่ได้รับการสนับสนุน -ได้รับงบประมาณเฉพาะค่าเชื้อเพลิง ค่ามัดคุเทศน์

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการของชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปประเทศที่สาม กรณีศึกษา: ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการของชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปประเทศที่สาม และศึกษาแนวทางในการป้องกันผลักดันผู้อพยพชาวต่างด้าวในการเดินทางไปประเทศที่สาม กรณีศึกษา: ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายงานวิจัยฉบับนี้ต้องการศึกษาในประเด็นทฤษฎีการย้ายถิ่นของลี (Lee's Theory) ซึ่งได้แก่ ปัจจัยผลักดันหรือพื้นที่ต้นทาง ปัจจัยแทรกกระหว่างกลางหรืออุปสรรคที่แทรกอยู่ และปัจจัยดึงดูด หรือ พื้นที่ปลายทาง ประชากร คือ ตัวแทนผู้อพยพชาวเกาหลีเหนือที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทย ในพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 27 คน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องอีกจำนวน 10 คน รวมเป็น 37 คนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตาราง ประกอบความเรียง และนำบทสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยอธิบายเชิงพรรณนา ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการศึกษา พบว่า ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือ ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุ 18-20 ปี มีอาชีพรับจ้างมีสถานภาพสมรส มีรายได้/เดือน 3,001-5,000 วอน ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ส่วนใหญ่มีจำนวน 4-6 คน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเมืองฮัมกยงบุกโตของเกาหลีเหนือ
2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือด้านปัจจัยผลักดัน จำนวน 3 ปัจจัย ดังนี้

2.1 ปัจจัยผลักดันหรือพื้นที่ต้นทาง จากการศึกษาพบว่า

- (1) ผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือ ความเป็นอยู่ที่ประเทศเกาหลีเหนือมีฐานะยากจน รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย มีความเป็นอยู่ที่ลำบาก

(2) กฎระเบียบในการดูแลประชาชนของประเทศเกาหลีเหนือ กฎระเบียบของประเทศเกาหลีเหนือมีความเข้มงวด กฎหมายรุนแรง ปกครองอยู่ในอำนาจของทหาร ประชาชนไม่มีสิทธิไม่มีเสียงไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ ห้ามวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล การดูแลประชาชนมีน้อยมาก เนื่องจากแพทย์พยาบาลมีน้อยไม่เพียงพอ ประชาชนเจ็บป่วยต้องดูแลตัวเองเข้มงวดมากไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้

(3) ความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต จากการศึกษาพบว่า ผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือ มีต้องการทางด้านร่างกาย คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย ความต้องการความมั่นคงในชีวิตและสุขภาพ การมีงานทำ คือ ต้องการความมั่นคงในชีวิต มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคงสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว มีสวัสดิการด้านสุขภาพ ได้แก่ โรงพยาบาลและยารักษาโรค ความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เนื่องจากมีฐานะยากจน รัฐเก็บภาษีจากการทำงานมากเกินไป จึงไม่มีทรัพย์สิน แต่ต้องการมีชีวิตที่อิสระได้รับการดูแลจากทหารหรือตำรวจอย่างยุติธรรม

(4) ด้านชีวิตครอบครัว ความพอดีในชีวิตครอบครัว การอยู่พร้อมหน้าของครอบครัว ผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือไม่มีความพอดีในชีวิตครอบครัวปัจจุบัน ครอบครัวส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่พร้อมหน้า จึงต้องการการอยู่พร้อมหน้าของครอบครัว และญาติๆ ซึ่งส่วนใหญ่ครอบครัวได้อพยพไปอยู่ประเทศที่สามแล้ว

(5) การได้รับสวัสดิการของภาครัฐในเกาหลีเหนือ ผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือส่วนใหญ่ไม่ได้รับสวัสดิการจากภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็น รายได้จากการทำงาน วันหยุด โบนัส รวมทั้งค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น จึงต้องการการมีที่อยู่อาศัยและการทำมาหากินที่ดีเหมือนประเทศอื่นๆ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความเท่าเทียมกันในสังคมของการปกครอง มีความเป็นอิสระในชีวิตและทรัพย์สิน

2.2 ปัจจัยระหว่างกลางหรืออุปสรรคที่แทรกอยู่ จากการศึกษาพบว่า

(1) สาเหตุที่ทำให้ตัดสินใจอพยพจากเกาหลีเหนือ และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง สาเหตุสำคัญ คือ ความต้องการมีชีวิตที่ดีขึ้น มีงานทำและอยู่กับครอบครัวที่อพยพไปก่อนล่วงหน้าแล้ว และค่าใช้จ่ายในการเดินทางประมาณ 20,000-30,000 หยวนหรือประมาณ 100,000-200,000.-บาท (อัตราแลกเปลี่ยนไทย 1 หยวนเท่ากับ 5บาท) โดยไม่รวมค่าใช้จ่ายคือค่าอาหารระหว่างเดินทาง

(2) สภาพพื้นที่เดินทาง จำนวนระยะทางจากต้นทาง และปลายทาง จากการศึกษาพบว่า สภาพพื้นที่เดินทางลี้ภัย เป็นทางทุรกันดารเดินเท้าและนอนกลางป่า ใช้ชีวิตลำบากอดอาหารในบางมื้อ และเป็นพื้นที่ที่มีอันตรายความเสี่ยงสูง ในช่วงระหว่างประเทศ

จีนเข้ามาประเทศพม่า และเดินทางมาต่อทางเรือเพื่อเข้าสู่ประเทศลาว และมาสิ้นสุดที่ประเทศไทยระยะทางจากต้นทางจนถึงปลายทางส่วนใหญ่ผู้ลี้ภัยไม่ทราบระยะทาง แต่ทราบระยะเวลาเริ่มต้นลี้ภัยจากเกาหลีเหนือ จนสิ้นสุดที่ประเทศเป็นเวลาประมาณ 15-21 วัน

(3) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างการเดินทาง จากการศึกษาพบว่า ผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือ ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างการเดินทาง คือต้องหลบหนีจากถูกจับจากทหารจีน พม่า ลาว และต้องคอยระวังสัตว์มีพิษในป่า และผู้ลี้ภัยที่เป็นเพศหญิง มักจะถูกกลั่นแกล้งจากกลุ่มที่เดินทางมาด้วยและผู้นำทาง เนื่องจากไม่มีกฎหมายคุ้มครองจึงไม่มีความปลอดภัยในชีวิต

(4) อุปสรรคระหว่างทาง เช่น บุคคลนำทาง และสุขภาพ จากการศึกษาพบว่า ผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมักจะถูกบุคคลนำทาง และผู้ลี้ภัยที่เป็นเพศชายในกลุ่มลี้ภัยด้วยกัน ลวนลามทางเพศและคุกคามทางเพศ ช่มชู้ กระทบชำเรา ส่วนในด้านสุขภาพ ต้องประสบกับสัตว์ป่าที่มีพิษ งู ยุง และสัตว์ป่า อุบัติเหตุต่างๆ รวมทั้งป่วยเป็นไข้ป่า

2.3 ปัจจัยดึงดูดหรือพื้นที่ปลายทาง จากการศึกษาพบว่า

(1) ประเทศที่สาม ที่ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือทุกคนต่างมีความเห็นที่เหมือนกันว่า ประเทศที่สามที่สามารถทำให้ผู้ลี้ภัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คือประเทศเกาหลีใต้

(2) ต้องการความมั่นคงของชีวิตจากประเทศที่สาม ผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือมีความต้องการมีงานทำเพื่อมีรายได้ที่เพียงพอ มีที่อยู่อาศัย ต้องการการศึกษา มีความเป็นอิสระในชีวิต และอยู่กับครอบครัวในประเทศที่สาม

(3) ความต้องการประชาธิปไตยอิสระและพัฒนาศักยภาพ ความสามารถของตนเองในประเทศที่สาม ผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือมีความต้องการให้เคารพสิทธิความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันในด้านสิทธิและเสรีภาพ มีอิสระทางความคิด ความเสมอภาคจากรัฐบาล และต้องการพัฒนาศักยภาพในด้านของการฝึกอาชีพจากรัฐบาล และการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อฝึกทักษะพัฒนาความสามารถของตนเอง และสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้

(4) ทศณคติที่มีต่อประเทศไทยในการตัดสินใจเป็นทางผ่าน เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตย และความปลอดภัยมากกว่าประเทศอื่น รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีมนุษยธรรม เห็นใจ และช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์

(5) จำนวนผู้อพยพทั้งหมดที่บรรลุวัตถุประสงค์ในการอพยพไปสู่ประเทศที่ต้องการ พบว่า มีจำนวนปีละเกือบ 1,000 คน ที่สามารถหลบหนีเข้ามาถึงประเทศไทยและสามารถไปสู่ประเทศที่ต้องการได้สำเร็จ

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย ในการป้องกันผลักดันชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปประเทศที่สาม
กรณีศึกษา: ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

จากการศึกษาผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปประเทศที่สาม จำนวน 10 คน เพื่อหาแนวทางป้องกันและผลักดัน ผลการศึกษาพบว่า

(1) ความรู้สึกที่ชาวเกาหลีเหนือเข้ามาในพื้นที่อำเภอเชียงแสนจังหวัดเชียงรายจากการศึกษา พบว่า ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้สึกเห็นใจ สงสาร ในด้านของมนุษยธรรมที่ผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือต้องอพยพจากบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง เนื่องจากไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการกดขี่จากรัฐบาล แต่เมื่อใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านของการไปสู่ประเทศที่สาม เกิดเป็นภาระของประเทศไทยที่จะต้องมารับผิดชอบในการจับกุม และดำเนินคดีตามกฎหมาย ทำให้เสียงบประมาณในการทำงานที่เพิ่มขึ้น

(2) เหตุผลที่ชาวเกาหลีเหนือใช้พื้นที่จังหวัดเชียงรายเป็นทางผ่าน ทั้งที่ชายแดนของไทยไม่ได้ติดกับเกาหลีเหนือ จากการศึกษาพบว่า ผู้นำทางรู้เส้นทางในการเดินทางหลบหนีโดยเกาหลีเหนือติดแผ่นดินจีน จีนติดลาว และลาวติดไทย โดยสารมาทางเรือล่องน้ำโขงเข้ามาสะดวกมากขึ้นทำให้ถึงประเทศไทยเร็วขึ้น รวมทั้งเป็นเส้นทางที่ลัดลอกโดยไม่ต้องใช้หนังสือเดินทาง และจากคำบอกเล่าของผู้ลี้ภัยเกาหลีเหนือ ว่ารัฐบาลไทยมีการดูแลที่ดี เห็นอกเห็นใจให้การช่วยเหลือ คนไทยมีเมตตา หากมาถึงประเทศไทยก็ได้มีอิสรภาพแล้ว

(3) วิธีการที่จะดำเนินการกับผู้ลี้ภัยเกาหลีเหนือเมื่อถูกจับดำเนินคดี จากการศึกษาพบว่า วิธีการจะดำเนินการกฎหมาย คือ ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2552 คือ เมื่อจับกุมก็จะนำส่งพนักงานสอบสวน จัดหาล่าม ส่งฟ้องศาล และส่งให้หน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองดำเนินการส่งผ่านไปยังประเทศที่สาม (เกาหลีใต้)

(4) วิธีการจัดการกับผู้ลี้ภัยเกาหลีเหนือเมื่อขบวนการทางดำเนินการเสร็จเรียบร้อย จากการศึกษาพบว่า จะดำเนินการส่งเข้าศูนย์อพยพหรือดำเนินการจัดส่งไปยังประเทศที่สามเพื่อผลักดันออกนอกประเทศ ตามกฎหมาย และไม่ให้เป็นภาระของประเทศ

(5) วิธีป้องกันปราบปรามที่จะไม่ให้ผู้ลี้ภัยเกาหลีเหนือเข้าในพื้นที่จังหวัดเชียงราย จากการศึกษาพบว่า ควรจะดำเนินการอย่างจริงจัง คือ

- (5.1) ให้มีมาตรการ การตรวจตราทางน้ำในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และเขตแนวชายแดนอย่างสม่ำเสมอ
- (5.2) ติดตามสืบสวนหาข่าว ผู้ที่ให้การสนับสนุนและผู้นำทาง ชาวเกาหลีเข้ามาส่งยังประเทศไทยตามแนวลำน้ำโขง หากพบเห็นให้ดำเนินคดีลงโทษสถานหนัก
- (5.3) ขอความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านคือ ประเทศจีน พม่า ลาว ตรวจตราเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งสกัดกั้น ดำเนินการตามกฎหมายและดำเนินการผลักดันออกนอกประเทศเหมือนประเทศ ที่มีอาณาเขตติดกับประเทศไทย
- (6) การได้รับงบประมาณสนับสนุน จากทางรัฐบาลในการดำเนินการกับผู้ลี้ภัยเกาหลีเหนือ จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานได้รับงบประมาณเฉพาะค่าเชื้อเพลิง ค่ามัดคฤเทคโนโลยี แต่ไม่ได้รับงบประมาณในการจับกุม ซึ่งบางครั้งผู้ปฏิบัติงานต้องจ่ายเงินซื้ออาหารให้กับผู้ลี้ภัยที่มารอการส่งตัวต่อไป ซึ่งหน่วยงานรัฐบาลไม่เคยมาแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้อพยพชาวเกาหลีเหนือที่สำคัญ คือ

ปัจจัยผลักดันหรือพื้นที่ต้นทาง จากการศึกษาพบว่า ความเป็นอยู่ที่ประเทศเกาหลีเหนือ นั้น ผู้อพยพส่วนใหญ่มีฐานะยากจน บางคนมีฐานะปานกลาง มีความเป็นอยู่ที่ลำบากมาก เพราะรายได้ไม่เพียงพอต่อการอยู่อาศัยในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ระบอบการปกครองของประเทศเกาหลีเหนือปกครองในรูปแบบคอมมิวนิสต์ กฎระเบียบในการดูแลประชาชนของประเทศเกาหลีเหนือเข้มงวด ประชาชนไม่สามารถแสดงความคิดเห็น สวัสดิการที่ได้รับจากภาครัฐ เช่น รายได้จากการทำงาน วันหยุด โบนัส รวมทั้งค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น ไม่ได้รับจากภาครัฐแต่ต้องจ่ายภาษีจากรายได้ให้กับรัฐ รวมทั้งการไม่ได้อยู่กับครอบครัวที่พร้อมหน้า ซึ่งส่วนใหญ่ก็ต้องทำงาน และอีกส่วนหนึ่งครอบครัวได้อพยพลี้ภัยไปอยู่ประเทศที่สามแล้ว ชาวเกาหลีเหนือที่ไม่สามารถทนความกดขี่ในรัฐบาลของรัฐบาลทหารได้ จะพยายามหนีออกนอกประเทศ ปัจจัยดังกล่าวนี้เป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้เกิดความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต คือ ความต้องการด้านพื้นฐานของชีวิตเป็นหลัก ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย ความมั่นคงในชีวิตและสุขภาพ และด้านสุขภาพคือยารักษาโรค และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความเท่าเทียมกันในสังคมของการปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ทฤษฎีลำดับความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow, 1954 : 35-47) ได้กล่าวว่า ความต้องการลำดับ

ต่ำสุดและเป็นพื้นฐานของชีวิต คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย ต่อมาคือ ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการทางสังคม ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง และสุดท้ายคือความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต ตามลำดับและอธิบายว่า ความต้องการระดับต่ำจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ส่วนความต้องการระดับสูงจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายในตัวบุคคลเอง

ปัจจัยระหว่างกลางหรืออุปสรรคที่แทรกอยู่ จากการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายในการเดินทางประมาณ 20,000-30,000 หยวนหรือประมาณ100,000-200,000.-บาท (อัตราแลกเปลี่ยนไทย 1 หยวนเท่ากับ 5บาท) โดยไม่รวมค่าใช้จ่ายคือค่าอาหารระหว่างเดินทาง หรือแม้จะมีสภาพพื้นที่เดินทางลี้ภัย เป็นทางทุรกันดารเดินเท้าและนอนกลางป่า ใช้ชีวิตลำบากอดอาหารในบางมื้อ และเป็นพื้นที่ที่มีอันตรายความเสี่ยงสูง ในช่วงระหว่างประเทศจีนเข้ามาประเทศพม่า และเดินทางมาต่อทางเรือเพื่อเข้าสู่ประเทศลาว และมาสิ้นสุดที่ประเทศไทยรวมทั้งการไม่ทราบระยะทางจากต้นทางจนถึงปลายทางส่วนใหญ่ผู้ลี้ภัยไม่ทราบระยะทางแต่ทราบระยะเวลาเริ่มต้นลี้ภัยจากเกาหลีเหนือ จนสิ้นสุดที่ประเทศเป็นเวลาประมาณ 15-21 วัน รวมถึงอุปสรรคระหว่างทาง คือ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างการเดินทาง ที่ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างการเดินทาง คือ ต้องหลบหนีจากถูกจับจากทหารจีน พม่า ลาว และต้องคอยระวังสัตว์มีพิษในป่า ผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมักจะถูกบุคคลนำทาง และผู้ลี้ภัยที่เป็นเพศชายในกลุ่มลี้ภัยด้วยกัน ลวนลามทางเพศและคุกคามทางเพศ ช่มชู้ กระทำชำเรา ส่วนในด้านสุขภาพ ต้องประสบกับสัตว์ป่าที่มีพิษ งู ยุง และสัตว์ป่า อุบัติเหตุต่างๆ รวมทั้งป่วยเป็นไข้ป่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ถึงแม้จะมีอุปสรรคระหว่างทาง แต่ก็มีความตั้งใจที่ย้ายจากถิ่นฐานเดิม ไปสู่ถิ่นฐานใหม่ ความต้องการมีชีวิตที่ดีขึ้น มีงานทำและอยู่กับครอบครัวที่อพยพไปก่อนล่วงหน้าแล้ว ทำให้เป็นสิ่งที่สนใจในการอพยพโยกย้ายถิ่น สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีการย้ายถิ่นของลี (Lee's Theory) การย้ายถิ่นตามแนวคิดของลี จะพบว่า ไม่ว่าจะเป็นที่ต้นทางหรือปลายทางจะมีทั้งปัจจัยบวกหรือปัจจัยดึงดูดและปัจจัยศูนย์ คือปัจจัยที่เป็นกลาง ๆ คือไม่มีทั้งผลดีผลเสียต่อการที่จะอยู่หรือไปของผู้ย้ายถิ่น ตัวอย่างปัจจัยศูนย์หรือปัจจัยที่เป็นกลาง เช่น ระบบการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งอาจจะไม่มีผลใด ๆ ต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น เพราะโครงสร้างการบริหาร ระบบบริหารงานส่วนกลางส่วนท้องถิ่นจะเหมือนกันทั้งสิ้น ส่วนอุปสรรคที่แทรกอยู่เช่น ค่าใช้จ่ายระหว่างพื้นที่ต้นทางกับพื้นที่ปลายทาง หรือระยะห่างระหว่างพื้นที่ต้นทางกับปลายทาง

ปัจจัยดึงดูดหรือพื้นที่ปลายทาง จากการศึกษาพบว่า ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือมีความคาดหวังว่า ประเทศที่สามจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผู้อพยพชาวเกาหลี

เหนือทุกคนต่างมีความเห็นที่เหมือนกันว่า ประเทศที่สามที่สามารถทำให้ผู้อพยพมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คือ ประเทศเกาหลีใต้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประเทศเกาหลีใต้และเกาหลีเหนือในอดีตเคยรวมเป็นประเทศเดียวกัน แต่เนื่องจากผลกระทบจากสงคราม จึงทำให้เกิดการแยกประเทศ ประชาชนจึงแบ่งการปกครองเป็น 2 ประเทศ ระบบการปกครองไม่เหมือนกัน คือ เกาหลีเหนือปกครองแบบคอมมิวนิสต์ ประเทศเกาหลีใต้ปกครองแบบประชาธิปไตย แต่พื้นฐานการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ยังคงเป็นแบบอย่างเดียวกัน ผู้อพยพจึงมีความหวังว่า ประเทศที่สามจะทำให้ผู้อพยพสามารถดำรงอยู่ได้ รวมทั้งความต้องการความมั่นคงของชีวิตจากประเทศที่สาม ที่ต้องการมีงานทำเพื่อมีรายได้ที่เพียงพอ มีที่อยู่อาศัย ต้องการการศึกษา มีความเป็นอิสระในชีวิต และอยู่กับครอบครัวในประเทศที่สาม และต้องการประชาธิปไตยอิสระ และพัฒนาศักยภาพ ความสามารถของตนเองต้องการให้เคารพสิทธิความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันในด้านสิทธิและเสรีภาพ มีอิสระทางความคิด ความเสมอภาคจากรัฐบาล และต้องการพัฒนาศักยภาพในด้านของการฝึกอาชีพจากรัฐบาล และการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อฝึกทักษะพัฒนาความสามารถของตนเอง และสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณ ชัยญาณ (2545) ได้ศึกษาการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ กรณีศึกษา แรงงานไทยของจังหวัดสตูลที่เดินทางไปทำงานในเกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย ผลการศึกษาพบว่าปัจจัย ที่นำไปสู่การเคลื่อนย้ายแรงงาน ได้แก่ระดับค่าจ้างและเงินเดือนที่สูงกว่า อัตราการว่างงานที่มีสูง และระดับของการมีงานทำที่ต่ำ การไม่สามารถหางานทำได้ตามความรู้ความสามารถของตนได้ ในจังหวัดสตูล โอกาสสำหรับความก้าวหน้าในอาชีพ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกับจังหวัดสตูล ความต้องการท่องเที่ยวหาประสบการณ์ชีวิต การติดตามเพื่อนฝูงหรือเครือญาติที่เคยเดินทางไปทำงานที่เกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดที่เป็นสาเหตุของการเคลื่อนย้ายแรงงานไทยของจังหวัดสตูลที่เดินทางไปทำงานในเกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย คือระดับค่าจ้างและเงินเดือนที่สูงกว่าระดับค่าจ้างและเงินเดือนในจังหวัดสตูล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(ด้านการป้องกัน)

1. รัฐบาลควรหาวิธีควบคุมและจัดระบบ เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือการเข้าสู่สังคมอาเซียนในปี 2558 ที่ใกล้จะถึง เนื่องจากหากไม่มีมาตรการควบคุมจะเกิดปัญหาการเคลื่อนแรงงานที่เป็นปัญหาใหญ่ไม่สามารถควบคุมได้

(ด้านการปราบปราม)

2. รัฐบาลควรมีนโยบายหรือมาตรการ ในทางกฎหมายอย่างเคร่งครัดกับผู้รับจ้างและผู้นำทางที่เป็นผู้นำทางผู้ลี้ภัยเกาหลีเหนือ เนื่องจากปัญหาดังกล่าวเข้าข่ายเชิงประเด็นของประเทศ คือ ปัญหาการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นวาระแห่งชาติในขณะนี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ในช่วงระหว่างที่ผู้อพยพชาวเกาหลีเหนืออยู่เรือนจำ(ศูนย์อพยพ) เพื่อรอการตัดสินใจในชั้นศาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดโครงการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือในด้านของวัฒนธรรมและการสื่อสาร เช่น การให้ผู้อพยพชาวเกาหลีเหนือเป็นผู้ฝึกสอนในการทำอาหาร เพราะชาวเกาหลีเหนือมีความชำนาญในการทำอาหาร เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของชาวเกาหลีเหนือในช่วงระหว่างที่อยู่ประเทศไทย

2. ควรจัดหาเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดเชียงราย เข้าตรวจร่างกายผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือเพื่อควบคุมและป้องกันการเกิดโรคระบาด ที่อาจระบาดในจังหวัดเชียงรายได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรจะศึกษาเกี่ยวกับ

1. แรงจูงใจในการอพยพหลบหนีเข้าเมืองของชาวเกาหลีเหนือ
2. ศึกษาแผนทางการเดินทาง เส้นทางหลบหนีจากประเทศจีน พม่า ลาว เพื่อค้นหาเส้นทางสกัดกั้นผู้นำทางไม่ให้มีการลักลอบการค้ามนุษย์
3. ยุทธศาสตร์เชิงรุกในการสกัดกั้นผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในการใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านสู่ประเทศที่สาม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัลยา ดิษเจริญ. 2538. **คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานระดับกลาง ในอุตสาหกรรมขนาดกลาง เขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กุลพล พลวัน. (2538). **พัฒนาการแห่งสิทธิมนุษยชน.** กรมสุขภาพจิต.
- เกียรติศักดิ์ มั่นศรี. (2519). **สังคมของชาวจีนในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการทัพบก.
- ขจัตถัย บุรุษพัฒน์. (2531). **ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย: ปัญหาและแนวทางแก้ไข. ในกุสุมาสนิทวงศ์ ณ อุทยาน (บรรณาธิการ), รอยร้าวในสังคมไทย? บูรณาการกับปัญหาความมั่นคงของชาติ (หน้า 282-296).** กรุงเทพฯ: สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิระ บุรีคำ. (2537). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ในเขตจังหวัดลำพูน.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัยวัฒน์ ปัญญาพงษ์. 2533. **การปรับปรุงคุณภาพชีวิต: นวัตกรรมทางประชากรศึกษาจริงหรือ.**วารสารประชากรศึกษา. 7 (สิงหาคม).
- ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดเชียงราย. **พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2552.**
- ฉันทพร พันธุ์อรีย์. (2536). **ผลกระทบของการนำนโยบายผ่อนผันการให้ใช้แรงงานอพยพสัญชาติพม่าไปปฏิบัติในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง.**
- บุญเจือ วงษ์เกษม. 2529. **คุณภาพชีวิตการทำงานกับการเพิ่มผลผลิต.** วารสารเพิ่มผลผลิต. (26 ธันวาคม 2529-มกราคม 2530) : 29-33.
- ประไพพร สิงหเดช. 2539. **การศึกษาคุณลักษณะบุคลากรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานและพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร กรณีศึกษา ข้าราชการกรมควบคุมความประพฤติ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรพรรณ เตียรักษ์กิจสกุล. (2536). **พัฒนาการบทบาทของสมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯที่มีต่อคนไทยเชื้อสายจีน (พ.ศ. 2485-2532).** วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- พรนิภา พงศ์พัฒนกิจโชติและคณะ. (2547). **คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการกรมการจัดหางานในส่วนกลาง**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พัฒน์นิน กิติพราภรณ์. (2531). **นานาทรรศนะธุรกิจเพื่อคุณภาพชีวิตของใคร**. เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ. (กรกฎาคม-ธันวาคม): 12.
- พันธ์ทิพย์ กางนะจิตรา สายสุนทร.2543. **คนต่างด้าวในประเทศไทย**: กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด.
- วสันต์ ปาลาศ. (2550). **การปราบปรามจับกุมและดำเนินคดีคนต่างด้าวลักลอบทำงานจังหวัดแพร่**. สำนักงานจัดหางานจังหวัดเชียงราย.
- วันเพ็ญ วอกลาง. (2541). **กระบวนการปรับตัวและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะอยู่ถาวรของแรงงานอพยพจากประเทศพม่า: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย**. คุษฎีนิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. (2535) **ความลับขององค์การ**. พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่. กรุงเทพฯ ศิริพร จันทศรี.(2550). **การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนแตกต่างกัน**. ปริญญานิพนธ์. หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2531). **การปรับปรุงงานตอนคุณภาพชีวิตการทำงาน**. จุลสารพัฒนาข้าราชการพลเรือน. (ตุลาคม-ธันวาคม): 159.
- สุพรรณณี ไชยอำพรและสนิท สมัครการ. (2534). **รายงานการวิจัยคุณภาพชีวิตของคนไทยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชาวเมืองและชาวชนบท**. โครงการวิจัยสมบูรณ์แบบเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2550-2554. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี,2550.
- สถานีตำรวจภูธรเชียงใหม่. (2554). **ข้อมูลผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย**.
- อรุณ ชัยญาณ. (2545). **การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ กรณีศึกษา แรงงานไทยของจังหวัดสตูลที่เดินทางไปทำงานในเกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย**. กรมการจัดหางาน.เอกสารประกอบการสัมมนา.ปัญหาแรงงานอพยพภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอน.แม่ฮ่องสอน,2551.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ (ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือ)

เรื่อง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการของชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไป
ประเทศที่สาม กรณีศึกษา: ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง

- แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอิสระ ซึ่งอยู่ในหลักสูตรปริญญาโทศิลปศาสตรบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดและไม่มีผลต่อการทำงานของท่าน
- แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยของการอพยพของผู้อพยพหลบหนีเกาหลีเหนือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่

ชื่อ เพศ อายุ อาชีพ (ในเกาหลี) สถานภาพครอบครัว รายได้ จบการศึกษาชั้นสูงสุด จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาศัยอยู่เมือง

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการไปสู่ประเทศที่สามของผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือ

ปัจจัยผลักดัน

- ท่านมีความเป็นอยู่ที่ประเทศเกาหลีอย่างไรบ้าง เช่น ค่อนข้างมีฐานะ หรือฐานะปานกลาง หรือฐานะยากจน
- กฎระเบียบในการดูแลประชาชนของประเทศเกาหลีเป็นอย่างไรบ้าง
- ท่านมีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตบ้างหรือไม่ เช่น
 - ด้านร่างกาย ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย
 - ความมั่นคงในชีวิตและสุขภาพ การมีงานทำ
 - ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4. ด้านชีวิตครอบครัว ท่านมีความพอใจในชีวิตครอบครัว และพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่หรือไม่ และครอบครัวของท่านอยู่ด้วยกันพร้อมหน้ากันหรือไม่

5. ท่านได้รับสวัสดิการของภาครัฐในเกาหลีเหนือหรือไม่ เช่น รายได้จากอาชีพการงาน ความปลอดภัยในการทำงาน วันหยุด โบนัส ค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น

ปัจจัยแทรก

1. สาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้ท่านตัดสินใจอพยพจากเกาหลีเหนือ คืออะไร และท่านเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือไม่เป็นเงินเท่าไร

2. พื้นที่เดินทางเป็นอย่างไร และระยะทางจาก ต้นทาง-ปลายทาง เป็นจำนวนเท่าใด

3. ระหว่างการเดินทาง ท่านมีความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหรือไม่

4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างการเดินทางมีหรือไม่

5. อุปสรรคต่างๆ ที่ท่านพบเจอระหว่างทางมีอะไรบ้าง เช่น บุคคลในการนำทาง สุขภาพ เป็นต้น

ปัจจัยดึงดูด

1. ท่านคิดว่าท่านควรจะอยู่ประเทศใด ที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของท่านดีขึ้น

2. ท่านต้องการความมั่นคงของชีวิตอย่างไร เช่น ความสมบูรณ์ในครอบครัว การมีงานทำรายได้และสวัสดิการของภาครัฐอย่างไรบ้าง ในประเทศที่สาม

3. ท่านต้องการความมีอิสระในชีวิต (ประชาธิปไตย) มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ ความต้องการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนเองในประเทศที่สามอย่างไรบ้าง

4. ท่านมีทัศนคติมีต่อประเทศไทยอย่างไร ในการตัดสินใจใช้เป็นทางผ่านเพื่อไปประเทศที่สาม

5. ท่านทราบจำนวนผู้อพยพทั้งหมดที่บรรลุนิติบุคคลในการอพยพไปสู่ประเทศที่ต้องการหรือไม่

แบบสัมภาษณ์ (ข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติงาน)

เรื่อง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการของชาวต่างด้าวที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไป
ประเทศที่สาม กรณีศึกษา: ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือในเขตพื้นที่
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว รายได้ จบการศึกษาชั้นสูงสุด

ตอนที่ 2 แนวทางในการป้องกัน ผลักดันผู้อพยพชาวต่างด้าวในการเดินทางไปประเทศ
ที่สาม กรณีศึกษา: เขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

1. ท่านรู้สึกอย่างไรที่ชาวเกาหลีเหนือเข้ามาในพื้นที่จังหวัดเชียงราย
2. ทำไม พวกต่างด้าวเกาหลีเหนือถึงใช้ จว. เชียงราย เพื่อเข้ามาประเทศไทย ทั้งที่ชายแดนของ จังหวัดเชียงราย ไม่ได้ติดกับประเทศเกาหลีเหนือ
3. ท่านมีวิธีการอย่างไร ที่จะดำเนินการกับชาวต่างด้าวเกาหลีเหนือ เมื่อถูกจับดำเนินคดี
4. เมื่อขบวนการทางคดีดำเนินการเสร็จแล้ว ท่านจะจัดการอย่างไรต่อไปกับชาวต่างด้าวเกาหลีเหนือ
5. ท่านมีวิธีป้องกันปราบปรามอย่างไร ที่จะไม่ให้ชาวต่างด้าวเกาหลีเหนือเข้ามาในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ของท่าน
6. ท่านได้รับการประสาน หรือได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากหน่วยเหนือหรือทางรัฐบาล ในการดำเนินการกับชาวต่างด้าวเกาหลีเหนือมากน้อยเพียงใด

.....

ภาคผนวก ข แผนที่เส้นทางการหลบหนีเข้าเมืองและผู้อพยพ

แผนที่ประเทศเกาหลีเหนือติดกับประเทศเพื่อนบ้าน

ภาพแสดง เส้นทางรถลอบหนีเข้าเมืองของชาวเกาหลีเหนือ
(จุดสิ้นสุดของอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย)

บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ไทย-พม่า-ลาว ทิศเหนือของบ้านสบรวก หมู่ที่ 1 ต.เวียง
อ.เชียงแสน จ.เชียงราย

ท่าเรือ กวนเหล่ย มณฑลยูนนาน ติดแม่น้ำโขง

ภาพผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือ
ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นามสกุล	ดาบตำรวจอาจณรงค์ เวียงมูล
วัน เดือน ปี เกิด	5 กันยายน 2499
ที่อยู่ปัจจุบัน	87 หมู่ 1 ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ผู้บังคับหมู่ (ทำหน้าที่ป้องกันปราบปรามสถานีตำรวจภูธรเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
ที่ทำงานปัจจุบัน	สถานีตำรวจภูธรเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา	ปี 2553 ศศ.บ. (พัฒนาลังคม) มหาวิทยาลัยนเรศวรพะเยา

